

A magyar szénhidrogénipar gazdálkodó és irányító szervezetei a MOL Rt. megalakulása előtti időszakban: 1933. VI. 8. és 1991. X. 1. között

ETO: 622.323/324. (09)(439)



DALLOS

FERENCNÉ

okl. gépészmérnök,
okl. környezetvédelmi
szakmérnök,
Budapest,
OMBKE-tag

A cikk a magyar szénhidrogéniparban a kezdetektől a MOL Rt. megalakulásáig eltelt időszakban bekövetkezett szerkezeti és szervezeti változásokat mutatja be igen szemléletes módon. Tíz évvel ezelőtt, 1991. október 1-jén alakult meg a magyar energiaellátásban kiemelkedő jelentőségű szerepet betöltő Magyar Olaj- és Gázipari Részvénytársaság (a továbbiakban: MOL Rt.). Ezzel egy gazdálkodó egység kezébe került a hazai szénhidrogén-kutatási, -feltárási, a kőolaj-feldolgozási, valamint a földgáz-előkészítési tevékenység. A magyarországi koncessziós szénhidrogén-kutatások kezdetétől a MOL Rt. megalakulásáig eltelt időszakra számos írásmű (könyv, tanulmány, cikk, visszaemlékezés stb.) látott napvilágot. Ezek az ismert forrásanyagok a keletkezésük indíttatásától (a megjelenést sürgető kívánalmaktól, a szerző személyes szándékától stb.) függően különféle információkat tartalmaznak. Megismerhetők belőlük az egyes tevékenységeket jellemző naturáliák, valamint az egyes munkafolyamatokat végző és irányító gazdálkodó egységek kialakulásának folyamatai és változásai, továbbá vannak köztük ipar- és szakmatörténeti áttekintések, személyes hangú visszaemlékezések is.

Jelen összeállítással kettős célja volt a szerzőnek. Egyrészt tisztelni a 10 éves MOL Rt. előtt, másrészt az egyes „szakmai családfák” felvázolásával szemléletesen dokumentálni, okulás vagy ismeretszerzés céljából az utókor számára rögzíteni az 1933–1991 közötti időszakban bekövetkezett szervezeti és szerkezeti változásokat.

A magyar szénhidrogénipar kronológiája (1933–1991)

1933

VI. 8. Megkezdődnek az EURO-GASCO kutatásai (1940. VII. 20-ig)

1937

Megkezdzi működését a Standard Oil of New Jersey

1938

VII. 28. Bejegyzik a Magyar-Amerikai Olajipari Rt.-t (a MAORT-ot)

1940

VIII. 26. Megalakul a Magyar-Né-

met Ásványolajművek Kft. (a MANÁT)

1941

XII. 20. MAORT-üzemek a m. kir. Kincstár használatában (1945. XI. 21-ig)

1942

II. 12. Megalakul a MAORT Gázértékesítő Rt. (1948-ig)

IX. 10. Megalakul a Magyar-Olasz Ásványolajipari Rt. (a MOLÁRT/BUMOLÁRT)

X. 12. Megalakul az Erdélyi Földgáz Rt.

XII. 29. Megalakul a Muravidéki

Ásványolajipari Rt. (a MART)
Megalakul az Olasz-Német Muravidéki Ásványolajipari Rt. (az ONÁRT)

1945

Megszűnik az Erdélyi Földgáz Rt.

A Magyar olajipar az Olajbizottság, az Ip. Min. Ásványolaj Kormánybizottság irányítása alatt

VIII. 27. Megalakul a Magyar-Szovjet Nyersolaj Rt. (a MA-SZOVOL)

Megszűnik a MANÁT

A MAORT amerikai tulajdonban (1948. IX. 24-ig)

1946

IV. 8. Megalakul a Magyar-Szovjet Olajművek Rt. (a MOLAJ)
Megszűnik az ONÁRT

1948

A szénhidrogénipar

– az Ip. Min. VI.-XI. Főosztálya

– az Ásványolajipari Igazgatóság

– a Bányászati Energia Csoportfőnökség

– az Ásványolajipari Központ

– a Kőolajipari Koordinációs Bizottság irányítása alatt

III. 28. Megszűnik a MAORT Gázértékesítő Rt.

Megalakul a Nyírbogdányi Ásványolajipari NV. (a Nyírbogdányi Petróleumgyár Rt. államosítása)

- VII. 1. Megalakul az „ÁFORT” Ásványolajforgalmi Rt.
VIII. 19. Megalakul a Magyar Ásványolaj- és Földgázki-
sérleti Intézet

- IX. 24. A MAORT állami kezelésbe vétele

1949

- VII. 1. Feldolgozóipari Nemzeti Vállalatok (NV-k) ala-
pítása
– Lardoline Vegyigár NV. (a Lardoline Olaj,
Zsiradék és Vegyipari Rt. államosítása)
– Péti Ásványolajipari NV. (Péti Nitrogénművek
Rt. államosítása)
- XII. 31. Megszűnik a MASZOVOL
A MAORT államosítása
Megalakul az Almásfüzitői Ásványolajipari NV.
(a Vacuum Oil. Co államosítása)
Csepeli Ásványolajipari NV. (a Shell Kőolaj Rt.
államosítása)

1950

- I. 1. A szénhidrogénipar a NIM Ásványolajipari Fő-
osztály irányítása alatt
Létrejön a Magyar-Szovjet Olaj Rt. (MASZOLAJ
Rt.) (a MASZOVOL és a MOLAJ összevonása)
Megalakulnak a MASZOLAJ Rt. Ásványolajipari
Vállalatai:
– Szőnyi vállalat (a MOLAJ Rt. Szőnyi Gyártele-
pének államosítása)
– Csepeli vállalat
– Péti vállalat
– Nyírbogdányi vállalat
- VII. 30. Nemzeti vállalatok alapítása:
– Dunántúli Ásványolajtermelő NV., Nagykaniz-
sa (DÁT)
– Szénsavtermelő NV., Mihályi
– Ásványolajkutató- és Mélyfűrő NV., Nagykaniz-
sa
– Ásványolajvezeték NV., Siófok
– Ásványolaj Gépgyártó NV., Nagykanizsa

- IX. 17. Megalakul a Gazdasági Gázenergia Iroda

- IX. 24. Megalakul a MASZOLAJ Rt. Almásfüzitői
Ásványolajipari Vállalat

- X. 1. Megalakul a MASZOLAJ Rt. Lardoline Ásvány-
olajipari Vállalat

Az ipari irányítás a MASZOLAJ Rt. kezében

- X. 8. Megalakul a Dunántúli Ásványolajipari Központ
(DÁIK)

A szénhidrogén-bányászat a DÁIK irányítása
alatt (1951. II. 28-ig)

1951

- I. 1. A szénhidrogénipar a BEM Ásványolajbányászati
és Ásványolajfeldolgozóipari Főosztályok irányí-
tása alatt
Megalakul a Nagynyomású Kísérleti Intézet
- III. 1. A szénhidrogén-bányászat a DÁT irányítása alatt
(1951. X. 5-ig)
- III. 2. Megalakul a MASZOLAJ Rt. Dunántúli Ásvány-
olaj Gépgyár, Nagykanizsa
- X. 5. A DÁT szétválása, megalakul:
a Budafai Kőolajtermelő Vállalat, Bázakerettye
a Lovászi Kőolajtermelő Vállalat, Lovászi
- XI. 11. Megalakul a Tiszántúli Koromgyár

1952

- V. 22. Megalakul a Zalai Aszfaltgyár Vállalat (Zalaeger-
szeg)

- IX. 4. Megalakul az „ÁFORT” Ásványolajforgalmi
Vállalat és I-IX. sz. Ásványolaj Értékesítő Váll-
alatai

- X. 1. A teljes magyar szénhidrogénipar a MASZOLAJ
Rt. irányítása alatt

A Szénsavtermelő Vállalat (Mihályi) kiválik az
olajiparból

A MASZOLAJ Rt. vállalatainak alakulása:

– Budafai, Lovászi, Mezőkeresztesi Kőolajter-
melő Vállalatok

– Geofizikai Vállalat

– Dunántúli, Alföldi Mélyfűrő Vállalatok

– Ásványolajvezeték Vállalat, Siófok

– Budapesti Gépgyár, Budapest

- I. 1. A szénhidrogénipart a VEM Kőolajipari Műszaki
Titkárság (MASZOLAJ Kőolajbányászati Tröszt,
MASZOLAJ Kőolajfeldolgozóipari Tröszt) irá-
nyítja

Megalakul:

a MASZOLAJ Rt. Műszaki Anyagellátó Iroda

a MASZOLAJ Rt. Tervezési és Költségvetési Iroda

- I. 8. Megalakul:

az Ásványolaj Elszámoló Vállalat, Budapest

az Ásványolaj Készletező és Kiszerező Vállalat,
Budapest

1953

- II. 1–V. 1. A MASZOLAJ Rt. kutató-fejlesztő laboratóriu-
mainak szervezése

- VI. 30. Megalakul a MASZOLAJ Nagylengyeli Kőolaj-
termelő Vállalat

- VII. 9. A szénhidrogénipar a NIM Kőolajipari Igazgató-
ság irányítása alatt

- XII. 31. A Petrokémiai Vállalat beolvasztása a NAKI-ba

1954

- I. 1. Megalakul a MASZOLAJ Rt. Tudományos Kuta-
tó Laboratórium, Budapest

Megalakul a Zalai Kőolajipari Vállalat, Zalaegerszeg
Az olajipar a NIM Kőolajipari Igazgatóság irá-
nyítása alatt (VII. 1-ig)

- X. 1. A Magyar Kőolaj Rt. megalakulása
Az olajipar a VEM Kőolajipari Igazgatóság és a
Magyar Kőolaj Rt. irányítása alatt

A Kőolajipari Vállalatok megalakulása a MA-
SZOLAJ Rt. Ásványolajipari Vállalatokból (Al-
másfüzitő, Csepel, Szőny, Lardoline, Pét,

Nyírbogdány, Zalai Ásványolajipari Váll.)

Megalakul a Budapesti Kőolajipari Gépgyár, a
Dunántúli Kőolajipari Gépgyár, Nagykanizsa

Megalakul a Kőolajvezeték Vállalat, Siófok

Megalakulnak a Budafai, Lovászi, Nagylengyeli
és Nagyalföldi Kőolajtermelő Vállalatok

Megalakul a Kőolajkutató és Feltáró Vállalat
(KÖKUFÉV) annak

Tudományos Kutató Laboratóriuma

Geofizikai Üzeme, a Dunántúli és Alföldi Kerü-
leti Szervezete.

- 1957**
- I. 1. Létrejön a Kőolajipari Tröszt (KT)
Megalakulnak a KT kutató és fúrási üzemei (a Szeizmikus Kutatási, a Dunántúli, az Alföldi Kőolajfúrési és a Szerkezetkutató Sekélyfúrési Üzemek)
Létrejön a KT Laboratóriumi Főosztálya
A kőolajiparhoz kerülnek a NAKI, MÁFKI és ÁMEI kutatóintézetek
Megalakul az ÁFOR Ásványolajforgalmi Vállalat
Megalakul a Kőolajipari Tartalék Készletező Vállalat
- 1959**
- I. 1. A Szénsavtermelő Vállalat Répcelak visszahelyezése a szénhidrogéniparhoz
VI. 1. Magyar-Német VARGA Tanulmányi Társaság megalakulása
- 1960**
- X. 1. Megalakul az Országos Kőolaj- és Gázipari Tröszt (OKGT)
Megalakul a Dunai Kőolajipari Vállalat, Százhalombatta
Vidéki gázgyárak az OKGT felügyelete alá kerülnek
- 1961**
- I. 1. A Gáz- és Szénsavértékesítő Vállalatot a kőolajiparhoz csatolják
XII. 31. A Gáz- és Szénsavértékesítő Vállalatot felszámolják
- 1962**
- I. 1. Déldunántúli Kőolaj- és Földgáztermelő Vállalat megalakulása (a Budafai és a Lovászi Kőolajtermelő Vállalatok összevonásával)
VII. 1. Megalakul a Komáromi Kőolajipari Vállalat, Szőny/Komárom (az Almásfüzitői és a Szőnyi Kőolajipari Vállalatok összevonásával)
- 1963**
- I. 1. A MÁFKI kiszervezése a kőolajiparból
Megalakul a Kőolaj- és Gázipari Tervező Vállalat, Budapest
VI. 30. A Lardoline Kőolajipari Vállalat beolvad a Csepeli Kőolajipari Vállalatba
- 1964**
- I. 1. Megalakul a Dunántúli Kőolaj- és Földgáztermelő Vállalat, Bázakerettye
VIII. 20. Az OKGT Alföldi Fúrési Üzemének Kiskunmajsai egysége átkerül az OKGT Dunántúli Kőolajfúrési Üzeméhez
- 1965**
- I. 1. A regionális gázszolgáltató vállalatok az OKGT irányítása alá kerülnek
- 1966**
- I. 1. Az ÁMEI a NAKI-hoz kerül
Megalakul a Dunai Kőolajipari Vállalat, Százhalombatta
A Csepeli Kőolajipari Vállalat beolvastása a Dunai Kőolajipari Vállalatba
A Csepeli Kőolajipari Vállalat Gépszírgyárának beolvastása a Komáromi Kőolajipari Vállalatba
- 1967**
- A GKVA az OKGT önelszámoló egységként működik
- VI. 30. Megszűnnek a kommunális gázgyártó és -szolgáltató vállalatok
VII. 1. A kommunális gázgyártó és -szolgáltató vállalatok átvétele az OKGT szervezetébe (a déldunántúli, dél-alföldi, észak-dunántúli, közép-dunántúli és tiszántúli regionális szolgáltató vállalatok alapítása)
Megalakul a Kőolaj- és Földgázbányászati Kutató Laboratórium (OGIL)
- 1968**
- I. 1. Megalakul a Nagyalföldi Kőolaj- és Földgázbányászati Vállalat, Szolnok
A Kőolaj- és Gázipari Tervező Vállalat névhasználata: OLAJTERV
- 1969**
- I. 1. Megalakul az Alföldi Kőolajipari Gépgyár, Orosháza
VII. 1. Megalakulnak az OKGT kutató-feltáró üzemei (Geofizikai Kutatási Üzem, Dunántúli valamint a Nagyalföldi Kutató és Feltáró Üzem)
- 1970**
- I. 1. A „PROMETHEUS” Tüzeléstechnikai Vállalat az OKGT szervezetében
- 1971**
- I. 1. A Péti Kőolajipari Vállalat beolvastása a Dunai Kőolajipari Vállalatba
- 1973**
- I. 1. Megalakul a Tiszai Kőolajipari Vállalat, Leninváros
I. 20. A Középdunántúli Gázszolgáltató Vállalat rövidített névhasználata: KÖGÁZ
III. 3. A Tiszai Kőolajipari Vállalat rövidített névhasználata: TIFO
- 1974**
- Az OKGT Dunántúli és Nagyalföldi Kutató és Feltáró Üzemei megkapják a rövidített névhasználat jogát (DKFÜ, illetve NKFÜ)
II. 1. Kőolajvezeték Vállalat, Siófok szétválása: Kőolajvezeték Építő Vállalat, Siófok megalakulása
Gáz- és Olajszállító Vállalat, Siófok megalakulása
- 1975**
- V. 31. Megszűnik a Magyar-Német VARGA Tanulmányi Társaság
- 1976**
- I. 1. A Nyírbogdányi Kőolajipari Vállalat beolvad a TIFO-ba
- 1978**
- I. 1. Megalakul a Kőolaj- és Földgázbányászati Vállalat (KFV), Nagykanizsa (a DKFV, az NKFV Szanki Üzeme és a DKFÜ összevonásával)
- 1979**
- A Magyar Olajipari Múzeum az OGIL szervezetében
I. 1. Geofizikai Kutató Vállalat, Budapest megalakulása (az OKGT Geofizikai Kutatási Üzeméből)
Kőolajkutató Vállalat, Szolnok megalakulása (az OKGT Nagyalföldi Kutató és Feltáró Üzeméből)
- 1980**
- I. 1. Megalakul a Magyar Szénhidrogénipari Kutató Fejlesztő Intézet (SzkFI) (a GKVA, NAKI, OGIL összevonásával)
MOIM az SzKFI szervezetében

- III. 27. Területi gázszolgáltató vállalatok alakulása
 IV. 30. Létrejön az Alföldi Kőolajipari Gépgyár, Orosháza
 Az OLAJTERV név- és tevékenységmódosítása (Olajipari Fővállalkozó és Tervező Vállalat, Budapest)

1982

- I. 1. Megszűnik a „PROMETHEUS” Tüzeléstechnikai Vállalat, Budapest

1986

- I. 1. Rövidített névhasználatok engedélyezése
 Finomítói területen: DKV, KKV, ZKV
 Gázellátás, -szolgáltatás területén: DDGÁZ, DÉGÁZ, ÉGÁZ, TIGÁZ
 Gépgyártás területén: AKG, BKG, DKG
 Kutatás, feltárás, termelés területén: NKFV, SzTV, GKV, KV
 Értékesítés területén: ÁFOR

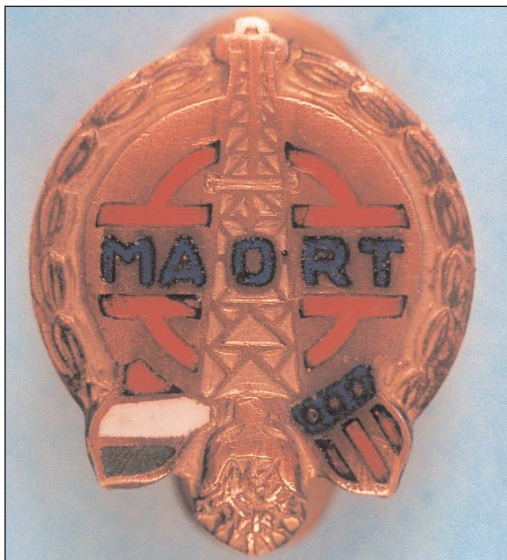
- X. 1. Rövidített névhasználat engedélyezése: GOV és KVV, Siófok részére

1990

- VII. 1. A KFV szakirányú tevékenységének kihelyezése a GKV-hoz
 Megalakul a ROTARY Kft., Nagykanizsa

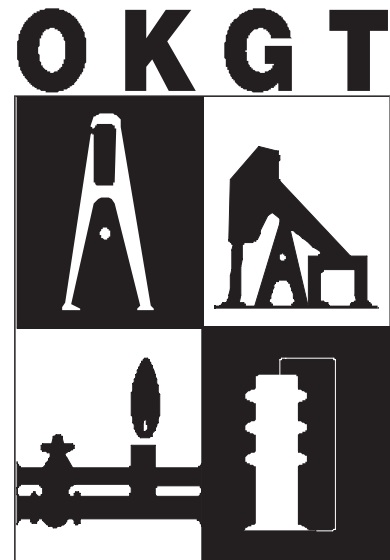
1991

- VII. 1. Gazdálkodó egységek kiválása az OKGT szervezetéből
 ROTARY Kft., Nagykanizsa, KV, Szolnok
 OLAJTERV, Budapest
 AKG, BKG, DKG
 SzTV, Répcelak
 KVV, Siófok
 Gázszolgáltatók: DDGÁZ, DÉGÁZ, ÉGÁZ, KÖGÁZ, TIGÁZ
 Megalakul a Gázszolgáltatók Egyesülete
 X. 1. Megalakul a Magyar Olaj- és Gázipari Részvénytársaság (MOL Rt.), az OKGT jogutódja.



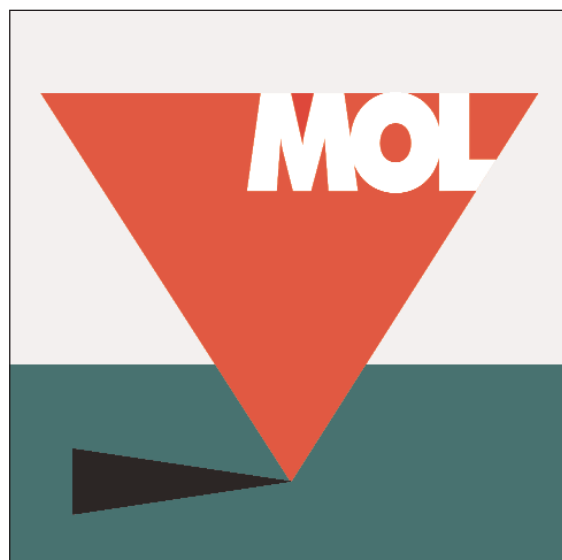
MAORT

Magyar–Amerikai Részvénytársaság
 1938. VI. 15.–1949. XII. 31.



OKGT

Országos Kőolaj- és Gázipari Tröszt
 1960. X. 1.–1991. X. 1.



MOL Rt.

Magyar Olaj- és Gázipari Részvénytársaság
 1991. X. 1.-től

A szénhidrogénipar központi irányító (felügyeleti) szervei. I

(Kutatás, termelés, feldolgozás)

Kutatás-termelés

Erdélyi Földgáz Rt.
(1942. X. 12.–1945.)

Ip. Min. VI. Főosztály
1/C Alosztálya
(1948. V.)

Bányászati Energia Csoportfőnökség (Ip. Min.)
(1948. VII.–1949. XII. 1.)

Dunántúli Ásványolajipari
Központ **(DÁIK)**
Nagykanizsa
(1950. X. 8.–1951. II. 28.)

Dunántúli Ásványolajtermelő
Nemzeti Vállalat **(DÁT)**
Nagykanizsa
(1951. III. 1.–1951. X. 5.)

BEM Ásványolajbányászati
Főosztálya
(1951. I. 1.–1952. XII. 31.)

MASZOLAJ
Kőolajbányászati Tröszt
Nagykanizsa (1953)

Központ

Ip. Min. X. Bányászati Kutatási Szakosztály
XVIII. Hadigazdálkodási Szakosztálya
(1941. II. 23.–1945.)

Olajbizottság (1945)

Ip. Min. Ásványolaj Kománybiztosság
(1945)

Gazdasági Főtanács
(1947)

Ip. Min. III/b és III/d Szakosztálya
(1946–1947)

Kőolajipari Koordinációs Bizottság
(1948)

Ásványolajipari Igazgatóság
(Ip. Min. XI. Vegyipari Főosztálya)
(1948. IV.–1949. XII. 1.)

NIM Ásványolajipari Főosztály
(alakult: 1950. I. 1-jén)

Gázenergia Gazdasági Iroda
(alakult: 1950. IX. 17-én)

MASZOLAJ Rt.
(1950. X. 1.–1954. X. 1.)

VEM Kőolajipari Műszaki Titkárság
(1953. I. 1.–1953. VII. 8.)

NIM Kőolajipari Igazgatóság
(1953. VII. 9.–1954. VII. 1.)

Magyar Kőolaj Rt.
(1954. X. 1.–1957. I. 1.)

VEM Kőolajipari Igazgatóság
(1954. X. 1.–1957. I. 1.)

NIM Kőolajipari Tröszt **(KT)**
(1957. I. 1.–1960. X. 1.)

Országos Kőolaj- és Gázipari Tröszt **(OKGT)**
(1960. X. 1.–1991. X. 1.)

Magyar Olaj- és Gázipari Részvénytársaság **(MOL Rt.)**
(alakult: 1991. X. 1-jén)

Feldolgozás

Iparügyi Minisztérium
Ipari Anyaghivatal
Országos Árkormánybiztos
(1941. XII. 20.)

Ip. Min. Ásványolajipari
Igazgatóság
(1948. IV.–1949. XII. 1.)

Ásványolajipari Központ
(Ip. Min. Könnyűipari
Csoportfőnökség)
(1948. VIII. 1.–1949. XII. 1.)

BEM Ásványolaj Feldolgozóipari
Főosztálya
(1951. I. 1.–1952. XII. 31)

MASZOLAJ
Kőolajbányászati Tröszt
Budapest (1953)

Rövidítések: BEM: Bánya- és Energiaügyi Minisztérium, Ip. Min.: Iparügyi Minisztérium, NIM: Nehézipari Minisztérium, VEM: Vegyipari és Energiaügyi Minisztérium

A szénhidrogénipar központi irányító (felügyeleti) szervei. II.

(Értékesítés, forgalmazás, szolgáltatás)

Földgáz, városi gáz

Hajdúszoboszlói Földgáz Rt. (1940–1941)

Országos Árkormánybiztos (1941. XII. 20-tól)

Erdélyi Földgáz Rt. (1942. X. 12.-1945)

MAORT Gázértékesítő Rt. (1942. II. 12. -1948. III. 28.)

OKGT

1960-tól átvette a vidéki gázgyárak felügyeletét

1965. I. 1-jétől átvette a regionális gázszolgáltató és -szerelő vállalatok feletti irányítást

1967. VII. 1-jétől átvette a kommunális gázgyártó és -szolgáltató vállalatok irányítását, regionális vállalatokat (3 gázgyártó és -szolgáltató, valamint 2 gázszolgáltató és -szerelő vállalatot) alapítva

1980. III. 27-től 1991. VII. 1-jéig területi gázszolgáltató vállalatok (DDGÁZ, DÉGÁZ ÉGÁZ, KÖGÁZ, TIGÁZ) alakításával

(1991. VII. 1-jével a gázszolgáltatók kiválnak az olajiparból, és a Gázszolgáltatók Egyesülete keretében működnek tovább.)

PB-gáz

Shell Kőolaj Rt. (1945-ig)

MAORT Gázértékesítő Rt. (1942. II. 12.-1948. III. 28.)

Gáz- és Szénsavértékesítő Vállalat (1961. I. 1.-1961. XII. 31.)

ÁFOR Ásványolajforgalmi Vállalat (1962. I. 1-jétől)

Kőolajvezeték Vállalat (1968. I. 1.-1974. VI. 29.)

OKGT regionális földgázszolgáltató és -szerelő vállalatai (1974. VI. 29-től)

OKGT regionális gázszolgáltató vállalatai (1980. III. 27-től)

Szén-dioxid gáz

MAORT Mihályi Szénsavüzeme (1948. IX. 24-ig)

Szénsavtermelő Nemzeti Vállalat, Mihályi (1949. VII. 1.-1950.)

Szénsavtermelő Vállalat, Mihályi (1952. X. 1-ig)

Gáz és Szénsavértékesítő Vállalat (1961. I. 1.-1961. XII. 31.)

Szénsavtermelő Vállalat, Répcelak (1959. I. 1.-1991. VII. 1.)

Kőolaj, kőolajtermékek

MOLAJ (1946. IV. 8-tól)

Ip. Min. Ipari Anyaghivatal Ásványolaj Osztálya (alakult:1948-ban)

Ásványolajipari Igazgatóság (1948. IV.-1949. XII.)

„ÁFORT” Ásványolajforgalmi Rt. (1948. VII. 1.-1952. IX. 4.)

„ÁFORT” Ásványforgalmi Vállalat (alakul:1952. IX. 4-én)

(Ásványolaj Értékesítő Vállalat) (1952. IX. 4-től)

VEM Ásványolaj Elszámoló Vállalat, Budapest

VEM Ásványolaj Készletező és Kiszerező Vállalat, Budapest

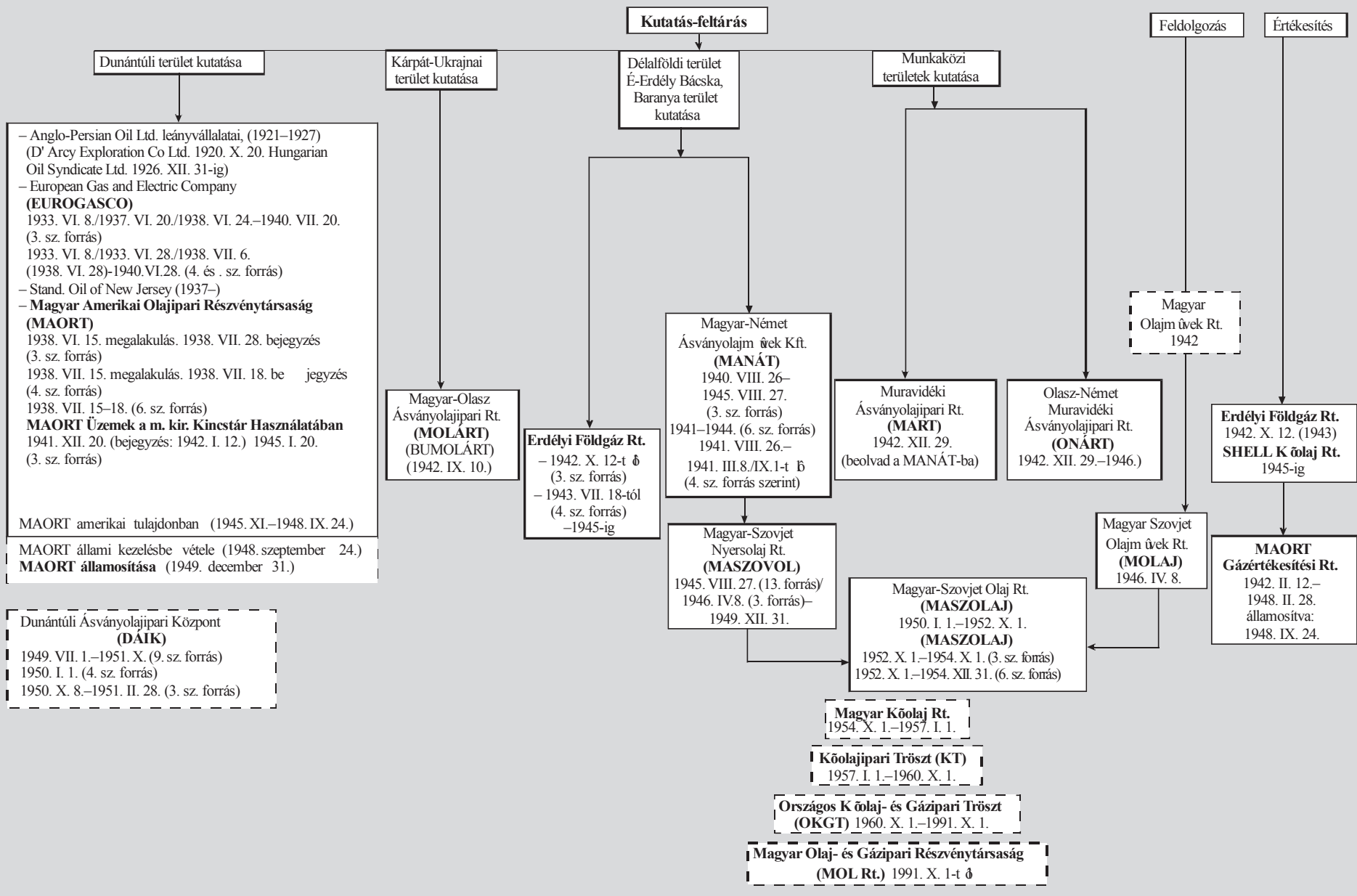
(alakultak: 1953. I. 8-án)

ÁFOR Ásványolajforgalmi Vállalat

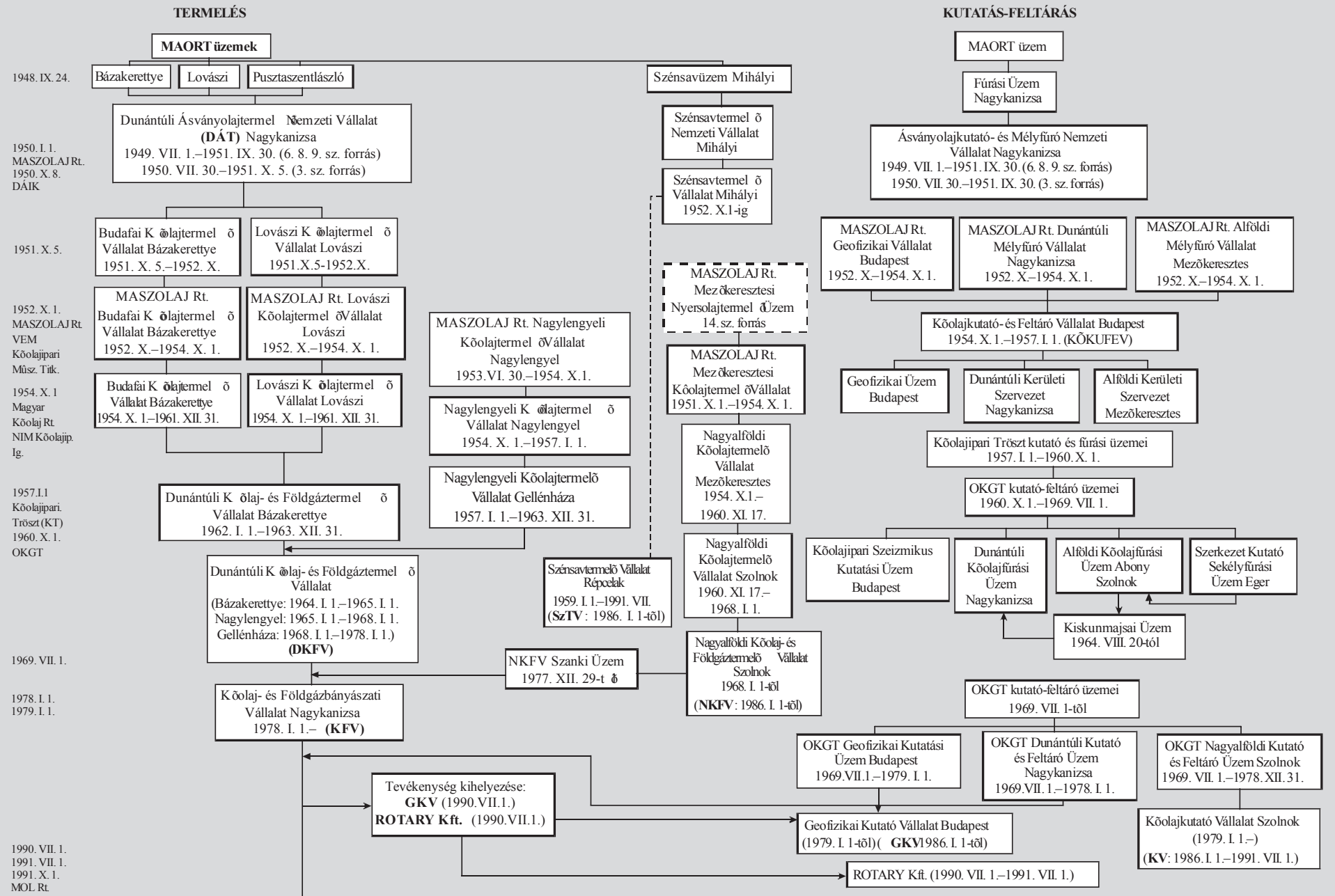
(1957. VII. 1-jétől, 8. sz. forr.) (1957. I. 1-jétől, 3. sz. forr.)

ÁFOR (1986. I. 1-jétől)

K O N C E S S Z I Ó K

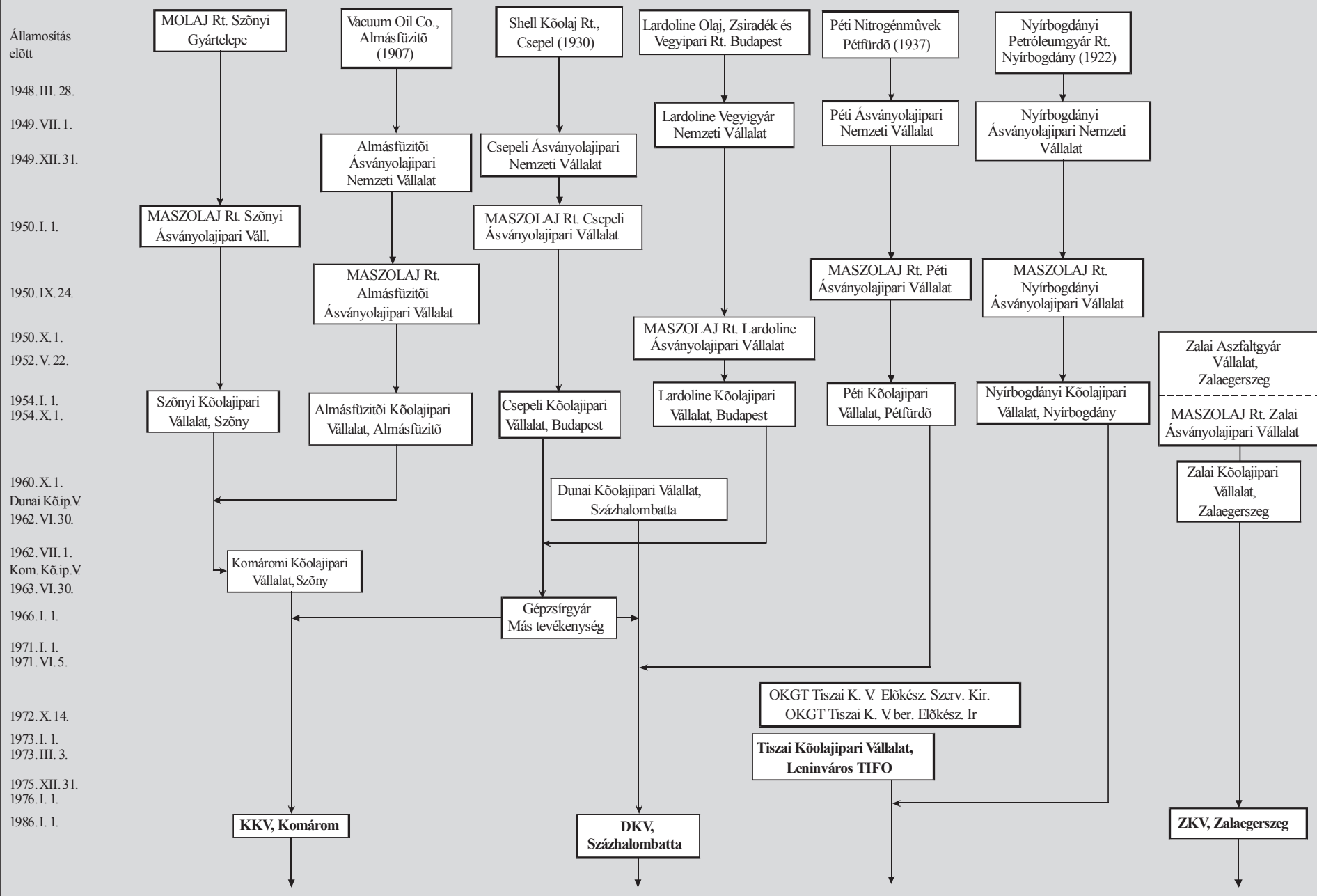


Szénhidrogénipari gazdálkodóegységek I.



Szénhidrogénipari gazdálkodóegységek II.

KŐOLAJFELDOLGOZÁS



A feldolgozó ágazat szervezetei, gazdálkodó egységei (1945-1991)

1945 előtt	Államosításkor	1990-ig
MOLAJ Rt. Szőnyi Gyártelepe (1944-től)	MASZOLAJ Rt. Szőnyi Ásvány- olajipari Vállalat (1950. I. 1-jétől)	1954. X. 1-jétől Szőnyi Kőolajipari Vállalat, Szőny 1962. VII. 1-jétől Komáromi Kőolajipari Vállalat (Szőny)
Vacuum Oil Co., Almásfüzitő (1907-től) (m. kir. Kincstár használatba vétele: 1942. I. 17.)	Almásfüzitői Ásványolajipari Nemzeti Vállalat (1949. XII. 28-tól) MASZOLAJ Rt. Almásfüzitői Ásványolajipari Vállalat (1950. IX. 24-tól)	1954. X. 1.–1962. VI. 30. között Almásfüzitői Kőolajipari Vállalat, Almásfüzitő 1962. VI. 30-tól beolvad Szőnyi Kőolajipari Vállalatba (1950. IX. 24-től) majd 1962. VII. 1-jétől: Komáromi Kőolajipari Váll., Szőny
Shell Kőolaj Rt. (1930-tól) (m. kir. Kincstár használatába vétele 1941)	Csepeli Ásványolajipari Nemzeti Vállalat (1949. XII. 28-tól) MASZOLAJ Rt. Csepeli Ásványolajipari Vállalat (1950. I. 1-jétől) (1952–1954) (14. forrás)	1954. X. 1.–1966. I. 1. között Csepeli Kőolajipari Vállalat, Budapest 1966. I. 1-jétől Dunai Kőolajipari Vállalat (DKV), Százhalombatta Gépszírgyára 1966. I. 1-jétől beolvad Komáromi Kőolajipari Vállalatba (Szőny)
		1962. VII. 1-jétől megalakul a Komáromi Kőolajipari Vállalat (Szőny, 1977. VII. 19-től Komárom központtal) 1986. I. 1-jétől: KKV (Komárom) (a kőolajfinomítás 1984-től megszűnt)
Lardoline Olaj, Zsiradék és Vegyipari Rt., Budapest (1939)	Lardoline Vegyigár Nemzeti Vállalat (1949. VII. 1-jétől) MASZOLAJ Rt. Lardoline Ásványolajipari Vállalat (1950. X. 1-jétől)	1954. X. 1.–1963. VI. 30. között Lardoline Kőolajipari Vállalat, Bp. 1963. VI. 30.–1966. I. 1. között Csepeli Kőolajipari Vállalat, Csepel 1966. I. 1-jétől Dunai Kőolajipari Vállalat (Százhalombatta) Gépszírgyára 1966. I. 1.–1977.: KKV
Péti Nitrogén- művek Rt., Pétfürdő (1937-től)	Péti Ásványolajipari Nemzeti Vállalat (1949. VII. 1-jétől) MASZOLAJ Rt. Péti Ásvány- olajipari Vállalat (1950. I. 1-jétől)	1954. X. 1.–1971. I. 1. között Péti Kőolajipari Vállalat, (Pétfürdő, 1968. I. 1-jétől Várpalota központtal) 1971. I. 1-jétől Dunai Kőolajipari Vállalat (Százhalombatta)
		1960. X. 1-jétől megalakul a Dunai Kőolajipari Vállalat (Százhalombatta) 1986. I. 1-jétől: DKV (Százhalombatta)
Nyírbogdányi Petróleumgyár Rt., Nyírbogdány (1922-től)	Nyírbogdányi Ásványolajipari Nemzeti Vállalat (1948. III. 28-tól) MASZOLAJ Rt. Nyírbogdányi Ásványolajipari Vállalat (1950. I. 1-jétől)	1954. X. 1. –1975. XII. 31. között Nyírbogdányi Kőolajipari Vállalat, Nyírbogdány 1976. I. 1.–1983 között Tiszai Kőolajipari Vállalat (Leninváros)
		1971. VI. 5.–1972. X. 14. között (3. forr.) 1971. VI. 1.–1973. I. 1. között (8. forr.) működik az OKGT Tiszai Kőolajipari Vállalat Előkészítő Szervezetének Leninvárosi Kirendeltsége

1945 előtt	Államosításkor	1990-ig
		1972. X. 14.–1973. III. 3. között működik az OKGT Tiszai Kőolajipari Vállalat Beruházást Előkészítő Iroda
		1973. I. 1-jétől megalakul a Tiszai Kőolajipari Vállalat (Leninváros) 1973. III. 3-tól: TIFO (Leninváros)
	Zalai Aszfaltgyár Vállalat, Zalaegerszeg (1952. V. 22.) MASZOLAJ Rt. Zalai Ásvány- olajipari Vállalat 1954. I. 1-ig	1954. I. 1-jétől megalakul a Zalai Kőolajipari Vállalat (Zalaegerszeg) 1986. I. 1-jétől: ZKV (Zalaegerszeg)

A finomítók számának alakulása a II. világháború előtti időszakban:

1898: 13 db, 1913: 28 db, 1921: 6 db, 1937: 9 db, 1943: 14 db.

Az 1945 előtt működött kisebb kőolaj-feldolgozó és -finomító cégekből néhányat kiemelve:

1. Apolló Kőolajfinomító Rt., Pozsony, 1895)
2. Ásványolajgyár (Orsova, 1878)
3. Budapesti Ásványolajgyár Rt. (1891) 1924-ben beolvad a FANTO Művekbe
4. Délkárpati Finomító Rt. (Munkács)
5. FANTO Művek Rt. – FANTO Egyesült Magyar Ásványolaj Gyárak Rt. (1948-ig)
6. Hazai Kőolajfinomító Rt. (1906) 1924-ben beolvad a FANTO Művekbe
7. Erdélyi Magyar Olasz Ásványolajfinomító Rt. (Dés és Marosvásárhely)
8. Ipari Minisztérium kezelésében lévő Bükkszéki Üzem
9. Kőolajfinomító Rt. (Csep) (1882)
10. Legenyealsómihályi Kőolajfinomító Rt.
11. Magyar Petróleumipari Rt.(Budapest) (1884–1948)
12. MAORT Gazolintermelő Üzeme
13. Szőregi Petróleumgyár Rt. (1931)

Szénhidrogén-ipari szolgáltató gazdálkodó egységek (1945–1991)

<u>Elosztás-szállítás</u>	
MAORT Távvezetési Üzeme, Siófok	(1948. IX. 24.–1949. XII. 31.)
Ásványolaj és Földgáz Távvezetési Nemzeti Vállalat, Siófok (8. sz. és 9. sz. forrás)	(1950. I. 1-jétől)
Ásványolajvezeték Nemzeti Vállalat, Siófok (3. sz. forrás)	(1950. VII. 30.)
MASZOLAJ Rt. Ásványolajvezeték Vállalat, Siófok	(1952. X.–1954. X. 1.)
Kőolajvezeték Vállalat, Siófok	(1954. X. 1.–1974. VII. 1.)
Kőolajvezeték Építő Vállalat, Siófok (1986. X. 1-jétől: KVV)	(1974. VII. 1.–1991. VII. 1.)
Gáz és Olajszállító Vállalat, Siófok (1986. X. 1-jétől: GOV)	(1974. VII. 1-jétől)
<u>Kőolaj, kőolajtermékek értékesítése, elosztása, forgalmazása</u>	
„ÁFORT” Ásványolajforgalmi Rt.	(1948. VI. 1.–1952. IX. 4.)
„ÁFORT” Ásványolajforgalmi Vállalat	(1952. IX. 4.)
Ásványolaj Értékesítő Vállalat (I- IX. sz. vállalatok)	(1952. IX. 4-től)
„ÁFOR” Ásványolajforgalmi Vállalat, Budapest (1986. I. 1-jétől: ÁFOR)	(1957. I. 1-jétől 3. sz. forrás) (1957. VII. 1-jétől 8., 9. sz. forrás)
Ásványolaj Elszámoló Vállalat, Budapest (VEM)	(1953. I. 8.)
Ásványolaj Készletező és Kiszerező Vállalat, Budapest (VEM)	(1953. I. 8.)
Kőolajipari Tartalék Készletező Vállalat, Budapest	(1957)
<u>Gépgyártás, -javítás</u>	
(Orosházi Vas- és Kályhaipari Vállalat, Orosháza)	(1969. I. 1-jétől)
Alföldi Kőolaj- és Gázipari Gépgyár, Orosháza	(1969. I. 1.–1980. IV. 30.)

Alföldi Kőolajipari Gépgyár, Orosháza AKG	(1980. IV. 30.–1991. VII. 1.) (1986. I. 1-jétől)
MASZOLAJ Rt. Budapesti Gépgyára, Budapest Budapesti Kőolajipari Gépgyár, Budapest BKG	(1952–1954.) (1954. X. 1.–1991. VII. 1.) (1986. I. 1-jétől)
MAORT Gépműhely, Nagykanizsa Ásványolaj Beruházási és Gépjavitó Nemzeti Vállalat, Nagykanizsa (8. sz. és 9. sz. forrás) (Ásványolaj Gépgyártó Nemzeti Vállalat, Nagykanizsa) (3. sz. forrás) Ásványolaj Gépjavitó Nemzeti Vállalat (14. forrás) Dunántúli Ásványolaj Gépgyár (14. sz. forrás) MASZOLAJ Rt. Dunántúli Ásványolaj Gépgyár, Nagykanizsa (MASZOLAJ Rt. Ásványolaj Gépjavitó Vállalat, Nagykanizsa) Dunántúli Kőolajipari Gépgyár, Nagykanizsa DKG	(1948. IX. 24.–1949. XII. 31.) (1950. VII. 30.) (1951. VIII. 2-től) (1952. X. 1.–1954. X. 1.) (1954. X. 1.–1991. VII. 1.) (1986. I. 1-jétől)
<u>Kutatás-fejlesztés</u>	
(MAORT üzemek laboratóriumai, szőnyi, almásfüzitői és mezőkeresztesi laboratóriumok, MASZOLAJ Laboratórium) (MASZOLAJ Központi Geológiai Tudományos Kutatólaboratórium, Bp.) (MASZOLAJ Központi Kőolajtermelési Tudományos Kutatólaboratórium, Nagykanizsa) (MASZOLAJ Központi Vegyészeti és Ásványolajfeldolgozási Kutatólaboratórium, Szőny) (MASZOLAJ Központi Tudományos Kutató Laboratórium, KTKL) (MASZOLAJ Tudományos Kutató Laboratórium, TKL (a 3. sz. forrás szerint) (Kőolajkutató és Feltáró Vállalat Tudományos Kutató Laboratóriuma) (Kőolajbányászati Tudományos Laboratórium) (Kőolajipari Tröszt Laboratóriumi Főosztálya) (OKGT Tudományos Kutató és Fejlesztési Főosztálya és az OKGT kutató-feltáró üzemének anyagfeldolgozási, kútgeofizikai és fejlesztési részlegei) Kőolaj és Földgázbányászati Ipari Kutató Laboratórium (OGIL), Budapest	(1940–1952) (1953. II. 1.) (1953. V. 1-jétől) (1953. V. 1-jétől) (a 8., 9., 13. sz. forrás szerint) (1954. I. 1.–1957. X. 1.) (1954. X. 1.–1957. I. 1.) (1955–1957. I. 1.) (1957. I. 1.–1960.) (1960–1967) (3. sz. forrás szerint: 1967. VII. 1.–1980. I. 1./8. sz. forrás szerint: 1967. VII. 1.–1979. I. 1.)
(Magyar Ásványolaj és Földgázkísérleti Intézet, Budapest/Veszprém) Magyar Ásványolaj és Földgázkísérleti Intézet (MÁFKI) az olajiparban	(alapítva: 1948. VIII. 19.) (13. forr.: 1957. VII. 1. 1./ 3. forr.: 1957. I. 1.–1963.) (1957. VII. 1-jétől)
Nagynyomású Kísérleti Intézet, Százhalombatta Nagynyomású Kísérleti Intézet a kőolajiparhoz csatolva NAKI	(alapítva: 1951. I. 1-jén) (1957. I. 1-jétől /3. sz. forr.) (1957. VII. 1-jétől /8. sz. forr.) (1957. I. 1.–1980. I. 1.)
(Ásványolaj Minőségellenőrző Intézet, ÁMEI/BEM, VEM, NIM) (ÁMEI Csepeli Kőolajipari Vállalat) (ÁMEI Kőolajipari Tröszt) Ásványolaj Minőségellenőrző Iroda	(1951. VII. 1.–1955. III. 30.) (1955. III. 30.–1957. I. 1.) (1957. I. 1.–1966. I. 1.) (1961. I. 1-jétől [14. forrás] 1966. I. 1-jétől [13. forrás] a NAKI-hoz csatolva)
Petrokémiai Vállalat	(1953. XII. 31-től a NAKI-hoz csatolva)
Magyar-Német VARGA Tanulmányi Társaság , Budapest, Böhlen	(1959. VI. 1.–1975. V. 31.)
(Fővárosi Gázművek Gáztechnikai Laboratóriuma) OKGT osztályaként működő Gáztechnikai Kutató- és Vizsgáló Állomás OKGT önelszámoló egységeként működő GKVÁ	(1959–1961) (1961–1967) (1967–1980. I. 1. 3 és 13. forr.) (1967–1979. I. 1. 8. forr.)
Kőolaj- és Gázipari Tervező Vállalat, Budapest OLAJTERV Olajipari Fővállalkozó és Tervező Vállalat (OLAJTERV), Bp.	(1963. I. 1.–1980. IV. 30.) (1968. I. 1-jétől) (1980. IV. 30.–1991. VII. 1.)
(ÁFOR Ásványolajforgalmi Vállalat „PROMETHEUS” Tüzeléstechnikai Üzemegysége) „PROMETHEUS” Tüzeléstechnikai Vállalat , Budapest	(3. sz. forrás: 1970. I. 1.–1982. I. 1.) (8. 9. sz. forrás: 1970. I. 1.–1981. I. 1.)

A Gáztechnikai Kutató és Vizsgáló Állomás, GKVÁ, a Kőolaj- és Földgázbányászati Ipari Kutató Laboratórium, OGIL és a Nagynyomású Kísérleti Intézet, NAKI összevonásából megalakul a Magyar Szénhidrogénipari Kutató-Fejlesztő Intézet (SzKFI), Százhalombatta 3. sz. és 13. sz. forr. szerint 1980. I. 1-jétől / 8. sz. forr. szerint: 1979. I. 1-jétől	
Dunántúli Olajipari Múzeum Magyar Olajipari Múzeum, Zalaegerszeg	1969. IX. 27. (1970/1971. III. 26., 1979-től az OGIL-hoz, 1980-tól az SzKFI-hez csatolva)
Gázgyártás, -ellátás, -szolgáltatás	
(Székesfehérvári Gázgyár beolvad a Pécsi Gázműbe) Déldunántúli Gázgyártó és Szolgáltató Vállalat, Pécs Déldunántúli Gázszolgáltató Vállalat, Pécs DDGÁZ	(1967. VI. 30.) (1967. VII. 1.–1980. I. 1.) (1980. I. 1.–1991. VII. 1.) (1986. I. 1-jétől)
{Bács-Kiskun megyei Gázmű Vállalat Baja (13.sz. forrás szerint: Bajai Városi Gázművek) beolvad a Szegedi Gázműbe} Délalföldi Gázgyártó és Szolgáltató Vállalat, Szeged Délalföldi Gázszolgáltató Vállalat, Szeged DÉGÁZ	(1967. VI. 30.) (1967. VII. 1.–1980. III. 27.) (1980. III. 27.–1991. VII. 1.) (1986. I. 1-jétől)
(Soproni Légszuszítási Rt. /Soproni Gázmű Vállalat és a Szombathelyi Gázmű Vállalat beolvad a Győri Gázmű Vállalatba) Északdunántúli Gázgyártó és Szolgáltató Vállalat, Győr Északdunántúli Gázszolgáltató Vállalat, Győr ÉGÁZ	(1967. VI. 30.) (1967. VII. 1.–1980. III. 27.) (1980. III. 27.–1991. VII. 1.) (1986. I. 1-jétől)
(Zala megyei Tanácsi Földgázszolgáltató és Szerelő Vállalat, Nagykanizsa; 3. sz. forrás) (Nagykanizsa Földgázüzemi Vállalat. 14. sz. forrás) Dunántúli Földgázszolgáltató és Szerelő Vállalat, Nagykanizsa Középdunántúli Gázszolgáltató és Szerelő Vállalat, Nagykanizsa Középdunántúli Gázszolgáltató Vállalat, Nagykanizsa KÖGÁZ	(1950. X. 1.) (1950. X. 1.) (1965. I. 1.–1967. VI. 30.) (1967. VII. 1.–1980. III. 27.) (1980. III. 27.–1991. VII. 1.) (1973. I. 20-tól)
(Hajdúszoboszlói Földgáz Rt., Hajdúszoboszló) (Hajdúszoboszlói Községi Vállalat) Hajdú-Bihar megyei Földgáztermelő és Értékesítő Vállalat, Hajdúszoboszló Tiszántúli Földgázszolgáltató és Szerelő Vállalat, Hajdúszoboszló (Szolnok Megyei Földgázszolgáltató Vállalat, Debreceni Gázművek, Miskolci Gázművek beolvastása a Tiszántúli Földgázszolgáltató és Szerelő Vállalatba) Tiszántúli Gázszolgáltató és Szerelő Vállalat, Hajdúszoboszló Tiszántúli Gázszolgáltató Vállalat, Hajdúszoboszló TIGÁZ	(1940) (1950) (1962–1965. I. 1.) (1965. I. 1. –1967. VI. 30.) (1967. VI. 30.) (1967. VII. 1.–1980. III. 27.) (1980. III. 27.–1991. VII. 1.) (1986. I. 1-jétől)

Befejezés

Az összeállítással remélhetően sikerült a bevezetőben vázolt célkitűzéseket elérni.

Köszönettel tartozom nemcsak a forrásmunkák szerzőinek, de mindazon kollégáknak is, akik az anyag készítése során segítségemre voltak. Úgy gondolom, nemcsak a saját, de az ő nevükben is felajánlhatom, hogy készséggel nyújtunk segítséget, vagy működünk közre a MOL Rt. eddig eltelt tíz évének – vagy igény szerint bármely működési időszakának – eseményeit rögzítő hasonló összeállítás készítésében.

Mivel tudomásom szerint e témában ez az első olyan anyag, mely az elmúlt – viszonylag hosszú – időszak történéseit az eddigiektől eltérő formában adja közre, valószínűsíthető, hogy további kiegészítésekre, kiigazításokra szorulhat. Ezért kérem a Tisztelt Olvasót, hogy jelezze, ha az írással kapcsolatban kiegészítése, javaslata van. Mindkettőt köszönettel veszi a szerző és a lap szerkesztősége.

Forrásmunkák

[1] **Adámy Béla–Domokos Gyula–dr. Németh András**: A magyar kőolaj-feldolgozóipar története az államosításig. OKGT, 1968.

[2] **Dr. Németh András**: A magyar kőolajbányászat történeti dokumentumgyűjteménye 1919–1949. I-III. kötet. Kézirat, a Magyar Országos Levéltár anyaga alapján, OKGT, 1965.

[3] **Dr. Kovács József**: Kőolajipari okmánytár 1950–1987. Az OKGT Jogi Osztályának Információs Füzetek, 20. szám, 1988.

[4] **Bándi József**: A dunántúli szénhidrogén-bányászat vázlatos története 1950-ig. Tanulmány, OMBKE, 1984.

[5] **Dr. Kovács József**: Olajbányászat. Ez is a dunántúli kőolaj- és földgázbányászat története. Vállalati kiadvány, Nagykanizsa, 1991.

[6] **Buda Ernő**: Történeti visszapillantás a magyar szénhidrogén-bányászat fontosabb eseményeire, adataira, személyeire 1985-ig. Személyes feljegyzések.

[7] **Paczkó László–Tronbitás István**: Kőolaj- és földgázbányászat Zala megyében. Tanulmány, Nagykanizsa, 1997. október.

[8] **Kassai Lajos**: A magyar olajipar története a MOL Rt. megalakulása előtt. BKL Kőolaj és Földgáz, 1997. 10. szám, 267–270. p.

[9] **Srágli Lajos**: Az elmúlt évtizedek nyomában. MOL Hírlap, 1996. október.

[10] **Srágli Lajos**: Adatok a zalai olajbányászatról 1950–1954. Részlet „A magyarországi szénhidrogén-bányászat első ötéves terve” című tanulmányból.

[11] Ötven éves a magyar kőolaj- és földgázbányászat.

KFV 1937–1987. Kőolaj- és Földgázbányászati Vállalat, Nagykanizsa, 1987.

[12] A magyar gázipar 1970–1998. A Magyar Energia Hivatal, a Gázszolgáltatók Egyesülete és a MOL Rt. közös kiadványa, 1999.

[13] A magyar kőolaj- és gázipari kutatás-fejlesztés története. SZKFI, 1990.

[14] **Molnár László-Srágli Lajos**: A Magyar Olajipari Múzeum Archívumának forrásai (Referátumok) MOIM Közlemények 12. Zalaegerszeg, 2001.

Mrs Ferenc Dallos B.Sc.Mech, B.Sc.Enviro.: **Financial control and management organizations of the Hungarian hydrocarbon industry before the establishment of MOL, i.e. between June 8, 1933 and July 1 (or December 1) of 1991**

The article gives a lively description of the structural and organizational changes that occurred in the Hungarian hydrocarbon industry, from the very beginning of the examined period until the establishment of MOL Co.Ltd. The Hungarian Oil and Gas Company Ltd. (hereafter referred to as “MOL”), a company that played a key role in the Hungarian energy supply was founded ten years ago, on July 1, 1991. With that move, the complex line consisting of prospection and exploration of the domestic hydrocarbon reserves, oil refining and natural gas processing was concentrated in a single business enterprise. Numerous publications (books, essays, articles, memoirs, etc.) were written to analyze the historic period spanning from the

early concessionary prospections until the date of MOL's foundation. All the known resources contained different information whose accuracy depended on the circumstances of the time, e.g. ambitions urging early publication, personal intentions of the author, etc. However, they enable a better understanding of the quantities of feedstock and products handled, the facts and changes underlying the evolution of the units performing and managing the various work processes. One can find a treasury of surveys dedicated to the history of this industry and profession and recollections of personal touch. The author assumed a twofold task. She wanted to pay respect to the achievements of the ten-year old MOL and to outline certain "professional family trees" in order to give a picturesque but documentary representation of the organizational and structural changes that had taken place in the period between 1933 and 1991 and, thus, to help the future generations learn important lessons and acquire additional knowledge.

HAZAI HÍREK

Emlékezés

50 éves a magyar középfokú olajipari szakképzés

1951-ben kezdődött meg Nagykanizsán az olajipari szakemberek képzése. Az eltelt 50 év során a képzést a vegyipari, a gázipari, valamint a környezetvédelmi szakágazatokra is kiterjesztették. Ez idő alatt szakmájukat szerető és értő szakmunkások és technikusok kerültek ki innen az iparba, ahol a további tanulmányaik és munkájuk során kiválóan megállták a helyüket. A régi falak között, ötven év történéseire emlékezve került sor a jeles évforduló megünneplésére a **Winkler Lajos és Zsigmond Vilmos Baráti Kör** rendezésében, 2001. április 28-án, Nagykanizsán. Az ünnepi eseményeknek a Zsigmond Vilmos és Winkler Lajos Műszaki Középiskola utódja, a **Zsigmond Vilmos és Széchenyi István Szakképzőiskola** adott otthont.

A megjelent egykori és jelenlegi diákokat, tanárokat és szakmánk jeles képviselőit tartalmas programmal várták a rendezők. A szakmai és baráti beszélgetéseken kívül számos kiállítás megtekintésével gazdagíthatták ismereteiket a találkozó résztvevői.

Szede Imre, az iskola igazgatóhelyettese

nyitotta meg a „Zsigmond Galériában” rendezett kiállításokat. **Zsigmond Vilmos** emlékének szentelt kiállításon a nagy előd életútját (a selmeci akadémia, a bécsi bányagazgatóság, Resica, az Annavölgyi bánya, a pesti magánmérnöki praxis, tudományos és vizkutató tevékenység) képekkel illusztrált tablón mutatták be, kiegészítve a tárlókban elhelyezett irodalmi anyaggal. **Zsigmond Vilmos** munkásságáról **Csath Béla** bányamérnök, a MOIM Zsigmond Vilmos Gyűjteményének vezetője emlékezett meg, kiemelve a fűrészi munka ábrázolása, valamint a furadékminta gyűjtése és tudományos feldolgozása terén végzett kiemelkedő tevékenységét. Ugyanitt volt látható a „Szénhidrogének, szénhidrogénipar Magyarországon” c. kiállítás is, melyet **dr. Benze Géza** (az Országos Műszaki Múzeum főigazgató-helyettese) nyitott meg, és mutatott be a közönségnek. A kiállítás célját a megnyitóból idézett mondatok jól szemléltetik: „Nincs annál nagyobb dolog, mint abban a városban, abban a megyében nyitni meg egy kiállítást, ahol korábban az ember maga is – az akkor még nagyon új Olajipari Múzeum munkatársaként – kiállítást készítő muzeológusként dolgozott. A jelen kiállításon bemutatásra kerülő kép- és dokumentumanyag ilyen összeállításban még nem került a látogatók elé. A történet, a képek zöme azonban nem ismeretlen. Mivel e vándorkiállítás először Dél-Zalában került felállításra, röviden szólnék az itteni történeti eseményekről. Zala megyében a

kőolaj természetes előfordulása már több évszázada ismert volt. Az itteni olajtermelés nagyságrendje akkor még jelentéktelen volt. A muraközi olaj legrégebb írásos említése a Zala Megyei Levéltárban található 1786-tól, mikor a megye olajat küldött a pesti egyetem kémiai tanszékének elemzés céljából. A természetes kibúvásaiban régtől fogva ismert anyagot a környékbeli nép kocsikenőcsként és gyógyszerként használta. A rövidéletű és sikertelen próbálkozásokat váltotta fel az 1884-ben megindult fűrészes kutatási tevékenység, majd a rendszeres földtani kutatásokon alapuló kutatás és feltárás. Ezek voltak azok a kultúrtörténeti értékeket is hordozó előzmények, amelyek kiindulópontjai lettek a – Dél-Zalában is folytatott – korszerű kutatásoknak, gyorsan növekvő termelésnek és egyre sokoldalúbb felhasználásnak. A kiállítás ezekről szól...” A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma és a Nemzeti Kulturális Alapprogram által támogatott kiállítást a Magyar Olajipari Múzeum rendezte. A 13 tablóból álló vándorkiállítás a kőolaj első hazai írásos említésétől (1. és 2. tábló), a kezdeti felhasználás (3. és 4. tábló), az összetétel, a népgazdasági jelentőség (5. és 6. tábló) az iparszerű kitermelés és feldolgozás (7-13. tábló) anyagain keresztül nyújt ismereteket napjainkig terjedően. A 7-13. táblók az EUROGASCO, MAORT, MANÁT, MART, MOLÁRT, ONÁRT társaságok, valamint a MASZOVOL, MASZOLAJ részvénytársaságok, az

OKGT és a MOL Rt. által folytatott szénhidrogén-termelési és -feldolgozási tevékenységeket mutatják be. Az egyes folyamatokat fotók, grafikonok, táblázatok illusztrálják. A kiállítás részét képezte iskolatörténeti anyag is. Az emlékezőket az iskola az 1951–2001. évi időszakát felölelő **Évkönyvvel** örvendeztette meg. **Szede Imre** igazgatóhelyettes a könyv bevezetőjében a következőket írta: „...az iskola technikusként, majd szakközépiskolaként kiváló szakembereket adott az egész országnak, akik ma a gazdaság irányításában, valamint az utánpótlás nevelésében vesznek részt. Ebben a kis könyvecskében múltunk történeti visszatekintése és visszaemlékezése kerül az olvasó elé. Fényképek örökítik meg névadóinkat, az iskola igazgatóit és az itt végzett diákból lett, itt tanító kollégákat. Néhány sor, adat is található, amely a jelent mutatja be. Összevetésként került be az elmúlt ötven év fejlődésének bemutatása.„

Az évkönyvben az 1951–2000 között érettségizettek nevein kívül szerepel a 2000/2001. jubileumi tanév osztályainak és nevelőtestületének névsora is. A tetszetős kiállítású és igényes kivitelű 130 oldalas könyv a nagykanizsai Szociális Foglalkoztató munkáját dicséri.

(Csath Béla)

Hazai kőolaj- és/vagy földgáz-előfordulások feltárásának évfordulói

Bár az iparágban a hazai olajtermelés születésnapjának 1937. november 21-ét (a Budafa-2 kút termelésének kezdeti dátumát) tekintik, azonban az ezt megelőző évben már lemélyítették a széndioxid-szénhidrogén gázkeveréket adó Inke-1 sz. fúrást, és 1936. december 6-án kezdték meg az első mélyfúrást a bükkzséki felboltozódon. Ezzel a fúrással Bükkzséken 1937. február 21-én találták meg a vízmentes kőolajtartalmú szintet. Ez évben a következő szénhidrogén-előfordulások feltárásának évfordulóiról emlékezünk meg:

Év Az előfordulás neve

1936	Inke-Iharosberény
1941	Hahót-Söjtör-Pusztaszentlászló, Tótkomlós
1946	Biharnagybajom
1951	Nagylengyel
1956	Demjén K, Tatárülés-Kunmadaras, Törtel
1961	Szarvas, Tárany
1966	Pásztori, Szank Ny, Tázlár, Tótkomlós DNY
1971	Endröd-I, Kaszaper D, Szeged
1976	Endröd-III, Endröd-III/C, Kiskunhalas Ny, Köröstarcsa, Liszó Magyardombegyháza DNY, Ortaháza Ny, Sarkadkeresztúr
1981	Békés, Kiskunhalas D, Mélykút ÉK

- 1986 Doboz, Ortaháza K, Örménykút, Tázlár É, Törökszentmiklós, Végegyháza Ny
- 1991 Csanádalberti É, Öttömös Ny, Szolnok DNY, Szolnok É, Tura,
- 1996 Csávoly, Furta Ny, Nagykereki Ny, Komádi K, Kiskunmajsza Ny.

(dé)

Jubileumi ünnepség Veszprémben

Május 30-án ünnepelték a Veszprémi Egyetem Ásványolaj- és Széntechnológiai Tanszéke fennállásának 50. évfordulóját. A tanszék az egyetem jogelődjénél, az 1949-ben alakult, Budapesti Műszaki Egyetem Nehézevegypari Karán 1951-ben szervezett négy szaktanszék egyike volt. Azért hozták létre, hogy a hazai szén- és szénhidrogén-feldolgozó iparágak számára szakembereket, mérnököket képezzen. Az emlékünnepségen a feldolgozó ágazat szakembereinek előadásai az ipari fejlesztések eredményeiről és a hazai kőolajipar jelenlegi célkitűzéseiről számoltak be. **Rátosi Ernő** ny. vezérigazgató előadása a magyar kőolajfeldolgozó-ipar 1960-2001 közötti fejlődéstörténetéről szólt. **Sebestyén Béla**, a Terméktároló Rt. vezérigazgatója pedig a volt hallgatók nevében emlékezett **Péchy László** professzorra, tanszékvezető egyetemi tanárra.

Az olajipari szakemberképzés évfordulói

- 1946. május 1-jétől megkezdődik a **tanoncképzés** a MAORT vállalatainál.
- 1951-ben 40 hallgatóval megindult Nagykanizsán a **mélyfúróipari és kőolaj-bányász-technikusképzés** (első végzős növendékei 1955-ben álltak munkába).
- Szintén 1951-ben indították el Bázakerettyén a **nappali olajipari szakmunkásképzést**.
- A Bánya- és Energiaügyi Minisztérium engedélyével a főiskolát és egyetemet végzetek számára Nagykanizsán 1951. április 1-jén **olajmérnök-átképző tanfolyam** indult, ezt 18 hallgató végezte el eredményesen. Az erről szóló bizonyítványt 1952. március 1-jén kapták kézhez (tanfolyamvezető: **Aranyosi Árpád**, előadók: **Alliquander Ödön, Buda Ernő, Graf László, Kántás Károly, Rosta Ferenc, Scheffer Vilmos, Szilas A. Pál, Tomor János**).
- 1951. szeptember 1-jével indult el az **olajmérnökképzés** a szakosított bányamérnökképzés keretében a Rákosi Mátyás Nehézipari Műszaki Egyetem Bányamérnöki Karán, Sopronban. A képzést a Miskolci Egyetemen működő Soproni Olajtermelési Tanszék élére kinevezett **Gyulay Zoltán** egyetemi tanár irányította.

• 1971 második félévében kezdték meg a **gázzakmérnökképzést** a Műv. Min. 110886/1969. XX. sz. leirata alapján a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem Olajtermelési Tanszékén.

Alapítványok évfordulói

- 1991. június 24-én vették nyilvántartásba a Magyar Olajipari Múzeum Alapítványt. Az alapító okiratot az 1969. szeptember 27-től Dunántúli Olajipari Múzeum, majd 1971. március 26-tól Magyar Olajipari Múzeum (MOIM) néven működő országos gyűjtőkörű szakmúzeum, az Országos Kőolaj- és Gázipari Tröszt (OKGT), a Magyar Szénhidrogén-ipari Kutató-Fejlesztő Intézet (SzKFI) és a Budapest Bank Rt. 1991 februárjában írta alá. Az Alapítványnak köszönhetően a MOIM 1992. április 1-jétől pénzügyileg önálló gazdálkodó egységként működik.
- 284/1991. számon vették nyilvántartásba a Miskolci Egyetem Bányamérnöki Kar kezdeményezésére A Jövő Évezred Bányamérnökeiért Alapítványt. Az Alapítvány 1998. december 1-jétől közhasznú szervezetként működik.

(dé)

EGYESÜLETI HÍREK

60 évvel ezelőtt alakult meg szakosztályunk elődje, a Dunántúli Olajvidéki Osztály

A bányászattal, kohászattal foglalkozó szakemberek körében már az Országos Erdészeti Egyesület megalakulását (1866) követően felvetődött egy önálló országos tudományos, szakmai egyesület alapításának a gondolata. Az elképzelés 1892. június 27-én realizálódott, amikor is a Selmezbányai Akadémia új épületének felavatása alkalmából rendezett Bányászati és Kohászati Kongresszus idején megalakult az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület (rövidített nevén OMBKE) Selmezbánya székhellyel. [Lényegében az 1887-ben Selmezbányán megalakult Bányászati és Kohászati Irodalom Pártoló Egyesület (a BKIPE) alakult át OMBKE-vé]. A magyar szénhidrogén-bányászatban az 1940-es évek utolsó felében megkezdett és sikeres feljutást elért nagy volumenű ipari tevékenység az „úttörő”, olajos szakemberek mellett kiválóan képzett műszaki értelmiségi (elsősorban bányászati) szakemberek és más szakmában tevékenykedők nagyarányú foglalkoztatását tette szükségessé. Mivel a dolgozók túlnyomó többsége a bányászat egyes ágazataiból verbuvá-



Bencze László
1957–1963



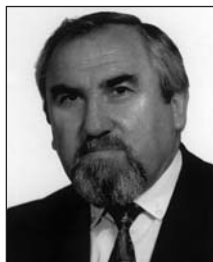
Dr. Szilas A. Pál
1969–1972



Hangyál János
1975–1994



Dr. Alliquander Ödön
1963–1969



Placskó József
1972–1975



Ósz Árpád
1994-től

Csath Béla–Dallos Ferencné

KÖSZÖNTÉS

Tisztelettel köszöntjük új aranyokleveles tagtársainkat:



Csath Béla
okl. bányamérnököt



Horváth Róbert
okl. bányamérnököt



Turkovich György
okl. bányakutató mérnököt.

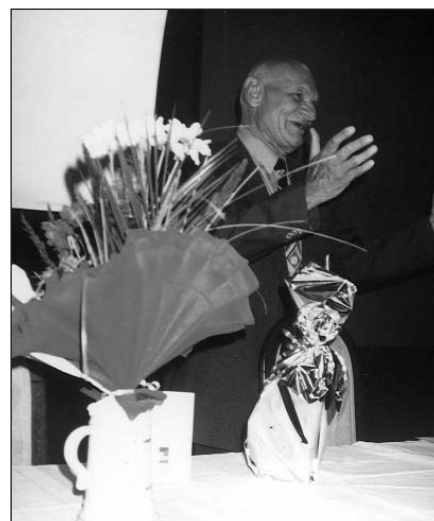
Kívánunk Nekik további eredményes munkát, mindehhez nyugodt életet, erőt, jó egészséget és Jó szerencsét!

(a szerkesztőség)

„Meghívó, azon jeles alkalomból, melynek keretében az Isteni Fényben Tündöklő Dicső Fírmatársunk Buda Ernő, alias BOCS erőben, egészségben, teljes szellemi frissességben és alkotó erejének birtokában betöltött 80. születésnapjáról emlékeznek meg barátai, tisztelői” kezdetű invitálásra 2001. június 25-én gyűltek össze Nagykanizsán barátai, volt munkatársai, valamint az OMBKE Kőolaj-, földgáz- és vízbányászati szakosztályának és a szakosztály dunántúli helyi szervezetének vezetői, hogy 80. születésnapja alkalmából köszöntsek mindannyiunk Ernő bácsiját, **Buda Ernő** okleveles bányamérnököt.

Bár az olajosok népes családja ismeri munkásságát, távirati stílusban álljon itt a rövid életút:

1921. június 23-án született Brennbergbányán. A Soproni Állami Reáliskola és Lí-



Az ünnepelt



Ósz Árpád szakosztályelnök köszönti Buda Ernőt



A KFVSZ dunántúli helyi szervezetének vezetői, Jármái Gábor és dr. Meidl Antalné köszöntik az ünnepeltet

ceumban érettségizett, majd 1943-ban szerzett bányamérnöki oklevelet Sopronban, a Magyar Királyi József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Bányamérnöki Karán.

Fűrési gyakorlatot Inkén és Pusztaszentlászlón szerzett. 1945 és 1948 között a MAORT javainak őrzője Bajorországban, ahová a háború végén az eszközöket elszállították. 1948–1955 között mérnök Lovászi-ban, majd a nagylengyeli olajmező feltárásán és az Alföldön végzett kutatásokban vett részt.

Az 1956-os forradalom után koholt vádak alapján ipari szabotázs és hűtlenség vádjával statáriálisan halálra ítélték. Az ítéletet nem hajtották végre, életben maradt és 1958-ban szabadult.

Részt vett a magyar kiterőselhárítási mentőszervezet létrehozásában, és irányította a dunántúli mentőcsapatot. Részt vett a hazai kútelőjtési munkákon kívül – Algyő, Zsana, Hajdúszoboszló, Sávoly stb. – csehszlovák, bolgár és jugoszláv kútelőjtési munkákban. Ma e témakör szaktekintélye.

Tanszékvezetője volt a Gazdasági és Műszaki Akadémiának és meghívott előadója a Freibergi Bányászati Akadémiának.

Az OMBKE tiszteleti tagja, tulajdonosa a Köztársasági Érdemrend Középkeresztjének, az Eötvös Lőránd-díjnak, valamint a Nagykanizsa PRO URBE díjnak.

Egy régi mondás szerint: aki fiatal akar maradni, annak sokáig kell élnie. Akik ismerik alias Bocsot, igazolhatják a mondás valóság-tartalmát. Sokat élt, túlélt eseményeket, de megőrizte optimizmusát, nyitottságát, aktivitását, munkaszeretét. Nem hallottuk panaszkodni, többször ő volt, aki optimizmusával, munkabíráásával példát mutatott nekünk, fiatalabbaknak. Akkor, amikor a számítógép adta lehetőségek kihasználása a nála évtizedekkel fiatalabbaknak is esetenként megoldhatatlan feladatot jelent, ő szövegszerkesztőn írja fordításait, a különféle anyagokat, és e-mailen továbbítja a megrendelőnek – természetesen a kért formában.

A szakma művelői közül sokan, sokat és sokszor dolgoztak vele különböző feladatok megoldásában, kiterőselvédelmi gyakorlatokon, éles helyzetekben vagy külföldiekkel folytatott tárgyalásokon. Tapasztalatai, szakmai és általános ismeretei lenyűgözőek. Sokszor tapasztaltuk meg tárgyi tudását, színes előadói stílusát, amikor a selmeci Salamander ünnepségen, erdélyi vagy ausztriai kiránduláson előadást tartott a történelmi, a bányászati emlékekről.

Az olajosok nagy családjá nevében kívánunk az örökifjú Buda Ernő tagtársunknak és barátunknak, kollégánknak boldog születésnapot, további jó erőt és egészséget, valamint bányászköszöntéssel

Jó szerencsét!

Jármái Gábor

(Ugyancsak Nagykanizsán, a Horvát-kert vendéglőben, köszöntötte **Buda Ernő** okleveles bányamérnököt a MOL Bányász Szakszervezet nevében **Kudela József**, a szakszervezet elnöke. – **a szerkesztőség**)

KÖNYVISMERTETÉS

A zalai olajbányász sajtó történetéből

A zalai kőolajbányászat történeiről 1935–1940 és 1944–1946 között a **Zalai Hírlap**, 1940–1944 között a **Zalai Magyar Élet** című napilapokban jelentek meg híradások.

1947-től már saját újságokban tudósítottak az iparági eseményekről:

A föllelhető adatok szerint 1947. december 24-i dátummal jelent meg Nagykanizsán a **MAORT Ifjúnunkás** üzemi lap (A4-es formátumban, kék színben, sokszorosított ki-titelben).

1947. június 2-án jelent meg az először 4, majd 6, később 8 oldalas **Maortos** címet viselő nyomtatott üzemi lap Nagykanizsán. A lapnak kiterjedt tudósítói hálózata volt az

egy-egy olajipari üzemekben. Megszűnésének okát nem ismerjük.

1949 márciusában jelent meg a **Maort Üzemi Híradó** című lap, de hamarosan megszűnt. Jogutódja vélhetően az Olajmunkás lap lett.

Az **Olajmunkás** c. újság első példánya 1949. december 19-én jelent meg, Nagykanizsán és Bázakerettyén szerkesztették, és a 7. szám után szűnt meg 1954-ben, takarékosági okokból.

Az Olajmunkás lap folytatásának tekinthető az 1955–1965 október között megjelent **Izzappuska** című lap. A Nagykanizsán 1955–1961 között sokszorosítva, majd 1961. október 31.–1965. október 31. között nyomdai úton előállított lap felelős kiadója a DKFÜ volt.

Lovászi-ban stenciles sokszorosítással adták ki az **Üzemi Híradót**, ennek 1957. július 16-tól csak néhány száma jelent meg.

A **Zalai Hírlap** egy újságoldal terjedelmű **mellékletének** 1957. június 13-ától ugyan-csak **Olajmunkás** volt a címe.

A Dunántúli Kőolaj- és Földgáztermelő Vállalat (a DKFV) üzemi lapja az **Olajbányász** 1964 szeptemberétől eleinte havonta, később rendszeresen jelent meg (felelős kiadója Tóth Ferenc, a DKFV igazgatója volt).

A kis méretű üzemi lapok helyébe lépett 1966. január 20-án a **Dunántúli Olajmunkás** c. lap (kiadó: a Zala megyei Lapkiadó Vállalat), a neve 1978. január 1-jétől **Olajmunkás** lett. Megjelent kéthetente.

Az **Olajmunkás** című üzemi lap 1991. december 31-ével megszűnt.

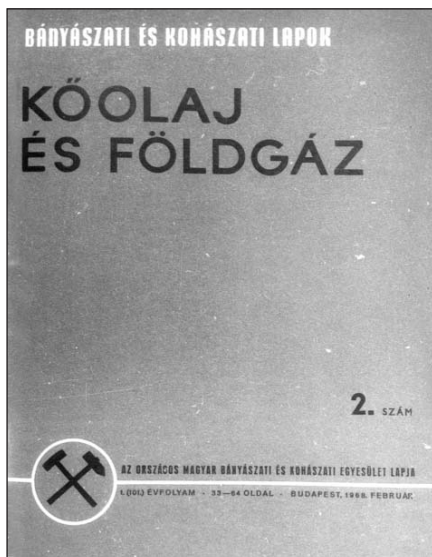
A BKL Kőolaj és Földgáz c. szaklap megjelenésének évfordulója

A kőolajbányászattal kapcsolatos hírek, a szakmai továbbképzést biztosító cikkek és előadások az OMBKE lapjában, a **Bányászati és Kohászati Lapokban** változó rendszerességgel jelentek meg.

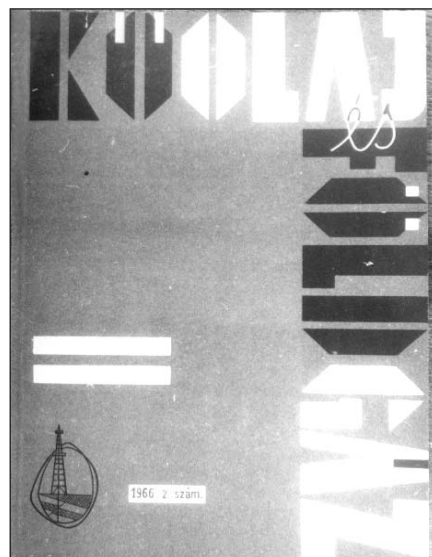
1951-ben a BKL helyett az önállósult Bányászati Lapok és Kohászati Lapok jelent meg. Ettől kezdve a kőolajbányászok (első-sorban az Olajbányászati Szakosztály tagjai) a **Bányászati Lapokban** publikálták cikkeiket és a szakmát vagy a szakosztály életét érintő közleményeiket.

A megnövekedett publikációs kedvnek köszönhetően szakmánk jeles művelői és képviselői egyre több közleményt nyújtottak be közlés céljából a BL-hoz, ezért a szakosztály vezetőségének javaslatára a **Bányászati Lapok**-ban külön **Kőolaj-rovatot** hoztak létre. Az 1956. június 1-jétől előbb 8, majd 20 oldal terjedelemben rendszeresen jelentkező rovatot **Binder Béla** szerkesztette.

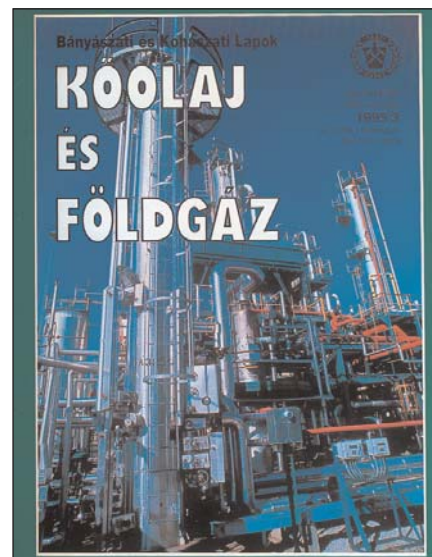
Tekintettel arra, hogy a „Kőolaj”-rovat egyre nagyobb helyet és publikációs lehetősé-



1. kép



2. kép



3. kép



Binder Béla



Munkácsi Zoltán



Kassai Lajos



Dr. Csaba József



Kassai Lajos



Dallos Ferencné

get igényelt, a szakosztály vezetősége többször javasolta, és az 1960. január 22-én tartott közgyűlésén, illetőleg azt követő ülésein pedig kifejezetten sürgette egy önálló szakmai lap indítását. Törekvésüket siker koronázta, és 1966. január 1-jétől megjelent lapunk előfutára, a BKL különnyomata, az önálló borítólappal rendelkező Kőolaj és Földgáz című kiadvány. A negyedévenként megjelenő füzet 60-72 között változó oldalterjedelmű volt. (A különnyomat formájában megjelenő füzet borítólapja az **1. képen** látható).

Az 1966 óta igen intenzíven szorgalmazott külön szakmai lap, a magyar szénhidrogéniparág teljes vertikumát felölelő önálló szakmai folyóirat a **BKL Kőolaj és Földgáz** 1968. január 1-jétől kezdődően jelent meg a szénhidrogénipar vezető szervezetei (az OKGT, majd a MOL Rt.) anyagi támogatásával. Az első szám az 1. (101.) évfolyamjelzést kapta, a folyóirat 2. számának borítólapja a **2. képen** látható). A mai formájú, díszesebb borítólap a 28. (128.) évfolyam (1995) 3. számán jelent meg először (**3. kép**).

Felelős szerkesztők:

Binder Béla, 1956–1977

Munkácsi Zoltán, 1977–1978

Kassai Lajos, 1978–1994. VIII. 30.

Dr. Csaba József, 1994. IX. 1.–1999. III. 1.

Kassai Lajos (mb.), 1999. III. 2.–1999. IX. 30.

Dallos Ferencné (mb.), 1999. X. 1.–1999. XI. 30.

Dallos Ferencné, 1999. XII. 1-jétől.

(**Csath Béla–Dallos Ferencné**)

Kiadvány a MOIM kiállításairól

A 2000. év utolsó napjaiban jelent meg a Magyar Olajipari Múzeumot bemutató Múzeumi Kalauz. A Múzeumi Közlemények sorozat 11. számaként kiadott 40 oldalas igényes kivitelű, magyar, angol és német nyelvű ismertető megjelenését a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma támogatta. (Szerző, szerkesztő: **Szragli Lajos** szakmai lektor: **Tóth János**, fordította: **Szeles János**, a fotókat készítette: **Szép András**). A jól szerkesztett könyv nem csak a múzeumlátogatók számára szolgál hasznos segédletül, de annak elolvasása után az érdeklődő olvasó is teljes képet kap a múzeum tevékenységéről, állandó kiállításairól és gyűjteményeiről. Az olvasók érdeklődésének és látogatói kedvének felkeltése céljából részletesebben ismertetjük a kiadvány egyes fejezeteit:

A **Szénhidrogének, szénhidrogénipar Magyarországon** címet viselő bevezető rész a szénhidrogének keletkezéséről, előfordulásairól szól, röviden ismerteti a MOL Rt. 1991. évi megalakulásáig eltelt időszakban a kőolaj- és földgázbányászattal foglalkozó hazai iparági szervezetek tevékenységét.

A **Magyar Olajipari Múzeumról** fejezetben az 1969-ben alapított múzeum célkitűzéseiről, gyűjteményeinek gyarapodásáról és távlati terveiről olvashatunk.

A **múzeum gyűjteményei** fejezet ad áttekintést a

- műszaki emlékek gyűjteményéről (a gyűjtemény a századfordulótól napjainkig terjedően reprezentálja a szénhidrogénipar ágazataiban használt eszközöket és berendezéseket),

- ipar- és technikatörténeti dokumentumgyűjteményről (az archívumban található az iparág tevékenységével kapcsolatos dokumentumok, a szakma jeles képviselőinek, többek között **dr. Papp Károlynak**, **Böck Hugónak**, a **Vitális családnak**, **dr. Papp Simonnak**, **dr. Gyulay Zoltánnak** hagyatékai, személyes iratai),

- történeti gyűjteményről,
- fotó-, film- és videogyűjteményről,
- képző- és iparművészeti gyűjteményről,
- Zsigmondy Vilmos Gyűjteményről (a vízbányászat emlékeit, valamint a Zsigmondy dinasztia életével és tevékenységével kapcsolatos anyagokat tartalmazó gyűjtemény 1993-ban került a MOIM kezelésébe).

- könyvtárról és könyvgyűjteményről,
- adattárról,
- bélyeggyűjteményről (olajipari témájú bélyegek, képeslapok, levelek és egyéb parafileteliai ritkaságok gyűjteménye),

- ásvány- és kőzetgyűjteményről,
- a kőolaj- és földgázszállítás emlékeinek gyűjteményéről (az anyag jelentős része a MOL Rt. Vecsési Üzemében megnyitott „A kőolaj- és földgázszállítás műszaki emlékei” állandó kiállításon látható).

A **Szabadtéri kiállítás** fejezet térképével illusztrálva sorolja fel a 30 000 m² területű szabadtéri parkban látható rekvizitumokat (külön említésre méltó az olajipari szoborpark, valamint a 34 nagy méretű szénhidrogénipari eszköz és berendezés).

Állandó kiállítások rész az alábbi látványokat sorolja fel:

- Szabadtéri műszaki emlékek kiállítása (a szénhidrogén- és vízbányászat eszközeinek bemutatása)

- Olajipari szoborpark: A magyarországi szénhidrogénipar jelentős személyiségeinek emléket állító szoborparkban láthatók **Böck Hugó** geológus, **Hága László** vegyészmérnök (Béres János alkotásai), **Varga József** vegyészmérnök, **Papp Simon** geológus, **Bencze László** bányamérnök (Szabolcs Péter alkotásai), **Gyulay Zoltán** bányamérnök (Weeber Klára alkotása), **Kertai György** geológus, **Vajta László** vegyészmérnök (Fischer György alkotásai) és **Alliander Ödön** bányamérnök (Desseffy H. Marietta alkotása) bronz mellszobrai.

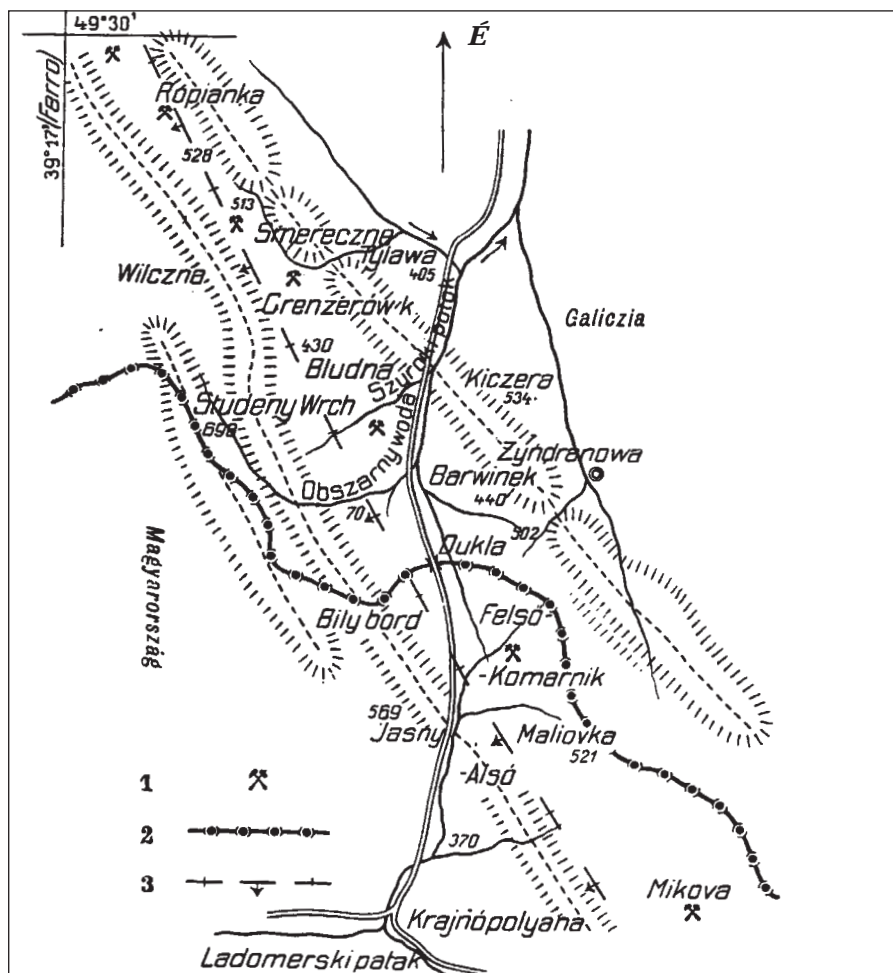
- Iparbemutató kiállítás

- Papp Simon emlékszoba

- „A szénhidrogének csővezetékén történő szállításának története, eszközei” kiállítás, mely a MOL Rt. Vecsési Üzemében tekinthető meg, előzetes bejelentkezést követően.

A Múzeumi Kalauz megvásárolható, vagy utánvételt megrendelhető a Magyar Olajipari Múzeumban (postacím: 8900 Zalaegerszeg, Wlassics Gyula u. 13. Tel.: 92/ 313- 632).

Ára: 350 Ft.



1. ábra. A ropiankai petróleumvonulat térképe. (Mérték 1:75 000).

1. Petróleumjövetelek, 2. az ország határa, 3. a ropiankai petróleumvonulat főcsapásiránya

N. László Endre: Aranymosó cigányok a Kárpát-medencében

N. László Endre nyugalmazott tanár, író és néprajzkutatónak – a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, a Magyarországi Nemzetiségi és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány és a NAP Alapítvány támogatásával - megjelent könyve egy több ezer éves múltra visszatekintő ősi mesterségnek és művelőinek állít emléket.

A könyv megrendelhető: Maczó János, 2330 Dunaharaszti, Klapka u. 20. címen. Ára: 525 Ft.

(Dr. Horn János recenziója alapján)

Fluidumbányászati irodalom (1906-1910)

• **Noth Gyula:** A Komarnik-Mikovai és Luhi petróleum-előfordulásról.

A cikk a Galiciából a Beszkideken át Magyarországon folytatódó hegyvonulatokban – Máramaros megyében (Körösmezőn), Ung megyében (Luhon) és Sáros-Zemplén megyében (Komarnik-Mikován)

– feltárt három petróleum-előfordulás ismertetésével kezdődik. Ezt követően azt taglalja a szerző, hogy vajon a Kárpátok déli peremén lévő Komarnik-Mikova és Luh területek tartalmaznak-e termelhető mennyiségű petróleumot. A szerző a továbbiakban annak a feltevésének helyességét támasztja alá, mely szerint a petróleumtároló rétegek változatlan csapással húzódnak Ropiankától a magyarországi Komarnik-Mikováig. Ezt a próbafúrások is igazolják (1. ábra). A barwineki petróleumlelőhely a magyar határtól alig 2 km-re fekszik, és nincs semmi nyomos ok annak feltelezésére, hogy a petróleumvonulat Magyarországon elveszítette bitumentartalmát. A ropiankai petróleumvonulatban elhelyezkedő Mikován egy 18 m mély aknából már sikerült néhány hordó petróleumot kinyerni. Noth szerint Felső-Magyarországon az Ung megyei Luh mellett helyesen kijelölt fúrási pontok valószínűleg termelhető mennyiségű petróleumot eredményeznének. A következőkben a területen végzett kutatófúrásokat értelmezte, majd a kutatási eredményeket összegző rétegszelvényt állított össze.

(Földtani Közlöny, 1907. 37. k. 25-29. p.)

• -v-: **Petróleum és aszfalt Magyarországon**

(A -v-jegyen **Vadász Elemér** értendő, aki dr. Posewitz Tivadarnak a Földtani Intézet Évkönyve XV. köteté 4. Füzetében, 1906-ban, a fenti címmel megjelent könyvét ismerteteti.)

„Hangyaszorgalommal összegyűjtött adathalmaz alapján készült becses munka...tudományos és gyakorlati szempontból tárgyalja mindazt, amit a magyarországi petróleumelőfordulásokról a mai napig tudunk, és ami ezen a téren ez ideig történt... a fő hangsúlyt a gyakorlati dolgokra helyezve.” írja méltatásában az ismertető. A szóban forgó munka legnagyobb részét hét legnagyobb hazai petróleumelőfordulás (a Kárpátok belső flysh zónájába eső ÉNy-DK-i párhuzamos vonulatokban lévő Sáros, Zemplén, Ung és Máramaros megyékben, valamint az ország DNy-i részén lévő Muraköz-Dráva és a Száva vonulatban található előfordulások) bemutatása és az ezeken végzett fúrások leírása teszi érdekessé. Az elsősorban gyakorlati szempontokkal foglalkozó szakemberek számára nélkülözhetetlen és hasznos könyvben történelmi adatok, földtani leírások és a

petróleumrétegek fellépési körülményeinek leírása is megtalálható.

(Földtani Közlöny, 37. évf. 1907. 257–258. p.)

• A **dr. Posewitz Tivadar** könyvéről **Horváth Emil** által készített ismertetés a BKL. XL. évfolyam kötetében található (1907. I. k. 695–698. p.)

„Petróleum források Körösmezőn,” címmel megjelent hír arról értesít, hogy egy budapesti cég Körösmezőn kb. 700 m. hold területen elhelyezkedő 120 zárt kutatmányra szerzett jogot. A kormány a vállalatnak 10 évi adómentességet, szállítási díjkedvezményeket, valamint minden 800 m mély kút után 72 000 korona támogatást engedélyezett.

(A „Közgazdaság” 1907. 6. számában megjelent cikk a BKL 1907. II. k. 242. oldalán található.)

• **Schick L. W.:** A petróleum bányászat, tekintettel honi viszonyainkra

A szerző tanulmányának első fejezetében Magyarország petróleumbányászatának lehetőségeit tárgyalja, megemlítve, hogy az eredményes kutatásra fordított költség nem kidobott pénz, hanem tőkét jelent. A második fejezet a petróleum bányászatának a lakosságra gyakorolt üdvös hatását ecseteli, példaként említve meg hogy Románia és Galícia olajtermelő területei idővel valóságos gyárvidékké, ipari központokká váltak, ahol a lakosság rendezett jólétben élt. A további három fejezetben **Schick** a petróleum eredetéről és geológiájáról ír, összegezi az eddig már megjelent külföldi irodalmat, ismerteti a magyarországi és az európai petróleum-lelőhelyeket. Külön fejezetben szól a romániai és a galíciai lelőhelyekről és az olajtermelési eljárásokról. A petróleumbányászatnál alkalmazott különféle fúrású rendszerekről és azok célszerű alkalmazásáról szólva a szerző megállapítja, „...hogy nem minden fúróberendezés válhatik be minden területen...”. Ebben a fejezetben a szerző összefoglalja a mélyfúrású rendszereket, ír a kanadai fúrású eljárásról, a rudazattal és kötéllel végzett ütőfúrásról (ütve működő fúrású módokról), a vízzel való (azaz öblítéses) fúrásról, „...ahol nem szükséges a fúrást megszakítani...” a lyukkiképzés folyamatáról (bélcsővezés, rétegzárás stb.), és közli a **Faudt** szabadalmaztatta „express fúródaru,” leírását. Igen érdekes a fejezet azon része, mely a „mélyfúró rendszer ősapjának,” nevezett kötéllel való fúrású módról szól. (Ezt a kínaiak által – sós víz és a földi szurok kinyerésére – használt fúrású eljárást először **Joward** 1670-ben Amszterdamban megjelent írása ismertette. Az általa leírtakat később **Imbert abbé** 1827-ben megerősítette. A kínai fúrású rendszerből fejlesztették ki a pennsylvániai rendszerű fúróberendezést).

(BKL XL. évfolyam, 1907. II. k. 348–361. p.)

• **Lts (Litschauer Lajos): Új petróleum gyártelep Magyarországon**

A cikk arról számol be, hogy Szegeden

tőkepénzesek új petróleumfinomító teleplétesítését tervezik. Az alapítók állítólag 600 000 korona lesz.

(BKL XL. évfolyam, 1907. I. k. 382. p.)

• **Réz Géza: Adatok a Magyarországon eddig végzett petróleumkutatások eredményeiről**

A petróleumbányászat megalapításának országos érdekét felmérve, **dr. Wekerle Sándor** pénzügyminiszter 1893-tól az éves költségvetésben 50 000 Ft (10 000 K) összeget biztosított a nyers kőolaj-előfordulások kutatására. **Böckh János**, a Földtani Intézet igazgatójának az előterjesztése alapján 14 éven át megszakítás nélkül folyó kutatások:

– **Iza völgye- Szacsal terület:** E két területen a **Diener** és **Szarvas** cég 1883–1889 között folytatott kutatása során kőolajat nyert. **Böckh János** javaslatára **Deutsch** által végzett kutatás során, majd a Böckh János irányításával számos helyen lemélyített fúrásokból változó sikerrel nyertek kisebb-nagyobb mennyiségű kőolajat.

– **Zsibó:** A területen **T. Roth Lajos** által kijelölt három fúrás eredménytelen lett.

– **Zemplén-Radvány:** 1897-ben **Adda Kálmán** végzett vizsgálatokat Kriva-Olyka, Radvány és Mikova környékén. Az első két fúrás erős gázkitörést, a második kevés nyers kőolajat eredményezett. Két másik fúrás egyike sikertelen lett, a másik pedig elszerűsétlennedett.

– **Felső-Komarnik: Adda Kálmán** véleménye alapján a „Részvénytársaság Kőolaj Kutatásra” budapesti cég által 1898-ban végzett kutatás során 650 m mélységben több helyen találtak olaj- és gáznyomokat, de a folyamatosan csökkenő mennyiség miatt 1901-ben beszüntették a további munkálatokat.

– **Lub:** A már ismert területen **Gesell** által kitzűzött három fúrás nem váltotta be a hozzáfűzött reményeket, ezért a kutatás folytatását beszüntették.

– **Turzófalu (Trencsén megye):** A területen megfigyelhető nyersolaj-kibúvások alapján **Cseh Lajos** bányatanácsos által kitzűzött három, egyenként 300 m mély fúrás helyett lemélyített 20 kisebb mélységű kutatóaknából és egy 700 m-es fúrásból kevés olajat és gázt nyertek.

– **Szuhó:** A **Telegdi Roth** által kijelölt és 1000 méterig lemélyített fúrás eredménytelen lett.

– **Muraszerdahely:** A Zala megyei Muraszerdahely mellett **Singer Vilmos** vállalkozó által lemélyített 200–800 méter mély 20 fúrásból több mint öt évig állandóan termeltek petróleumot. A reményteljes eredményekben bízva a kutatást nagyobb mélységben folytatták.

A petróleumkutatásokkal elért eredmények összegezéséeként **Réz Géza** megállapítja, hogy csupán Zsibó területén nem sikerült eredményt elérni, a többi területen elért eredmények viszont nemcsak hogy biztatóak, hanem a legnagyobb mértékben

indokolták a továbbkutatást. A pénzügyi támogatással kapcsolatos véleménye az, hogy idegen befolyástól mentesen csak olyan módon lehetséges a további kutatás, ha azt az állam maga, saját kezelésében végzi, megbízható embereivel.

(BKL XLI. évf. 1908. I. k. 145–150. p.)

• **Böckh János: A petróleumra való kutatások állása a Magyar Szent Korona országaiban**

Böckh János – **dr. Darányi Ignác** m. kir. földművelésügyi miniszter megbízására – a hazai petróleumra való kutatásokat az alábbi fejezetekben foglalja össze:

– I. A kutatások állapota 1893-ig

A szerző megállapítja, hogy hazánk területén a bitumenek felkutatására sem az egyéni, sem a társulati már régebben végrehajtott kísérletek nem jártak kielégítő eredménnyel. A sikertelenség pénz- és szakértelem hiányával, valamint a mélyebb fúrások során bekövetkezett sok szerencsétlenséggel magyarázható.

– II. A kutatások második szakasza 1893–1906 között

Böckh János ebben a fejezetben a hazai petróleumkutatások eseményeit évenkénti bontásban, területenként tárgyalja, felsorolja az elért fúrású mélységeket, a kivitelezőket, a miniszteri engedélyeket, a Földtani Intézet geológusainak kutatásait, jelentéseit és javaslatait, azok irodalmi hivatkozásaival együtt. A fejezet végén közölt táblázat Galícia és Románia 1862–1904 közötti petróleumtermelését közli. (Forrása: All. Österr. Chemiker und Techniker Ztg.)

– III. Végkövetkeztetések és javaslatok

A szerző javasolja „a Földtani Intézetben alakuljon külön osztály, mely a petróleumkutatás kérdését céltudatos, egyöntetű irányba szakszerűen továbbfejleszteni, és a kutatásokat nemcsak irányítaná, de az összpontosított működés mellett a cél elérésére a legjobb biztosítókat is nyújtana.”

(MÁFI Évkönyv, 1907–1908. k. 371–479. p.)

• **(Sz.)** (A szerző teljes nevét nem ismerjük): **Fúrások Zborón**

Áldor Szigfrid sikertelen zborói próbafúrása után **Brügger Ottó** berlingeni (svájci) lakos fúrat tovább Zborón petróleum után – vállalkozásába többszáz ezer koronát fektetve –, és már a második fúrásnál mintegy 550 m mélységben erős petróleumnyomok és gázeltörések mutatkoztak. 1908. január elsejével az állam beszüntette a petróleumfúrások obligátus szubvencionálását (kötelező állami támogatását) és elhatározta, hogy érdemes esetekben maga fúrat. Ekkor **Brügger Ottó** felajánlotta az államnak, hogy átveszi a zborói fúrású, de ajánlatát visszavetették. Az Erdélyből kapott hírek szerint viszont a kormány egy **Diamant** nevű kereskedő kérése és a megyei főispán ajánlása alapján Tövis környékén akart petróleumot kutatni, ahol egy malomárok-

ban 20 m mély aknát létesítettek az előzetes vizsgálatok megejtése céljára. (A zborói vállalkozót külföldi arisztokraták (*Claring-Altringen és Henkel-Donnersmark* grófok) kívánják támogatni további kutatásai során.

(BKL 1909. XLII. évf. I. k. 382. p.)

• (Sz.): *Hírek a Lapp Henrik Magyar Mélyfúró, Bánya- és Mélyépítő Rt. -ről.*

– „AG. für Tiefbohrungen” cím alatt **Henrik Lapp** 5 000 000 korona alaptőkével új részvénytársaságot alapított Budapesten és átvette az Áldor és Tsa. féle fúrási vállalatot. Az Ascherslebenben székelő vállalat által alapított magyar társaság részvénytőkéjének csak 30%-a van befizetve, mert a részvényesek nem igen bíznak a vállalat perspektívájában. A Lapp-társaság a magyar vállalatot – a műhelyirodákkal együtt – magyar részvényesek bevonása által önállóítani szándékozik, mely esetben a vételári veszteségek nem menekülnek az anyavállalatra, mint az a galíciai vállalkozás veszteségei tekintetében történt.”

(BKL 1908. XLI. évf. I. k. 805. p.)

– A társaság 1909 januárjában üzembe helyezett – a Kőbányai úton épült – gépgyára, Magyarország egyik legtekintélyesebb és legmunkaképesebb mélyfúrási vállalata a mély- és kőfúrásokhoz szükséges gépeket, alkatrészeket és szerszámokat fog készíteni.

(BKL 1909. XLII. évf. I. k. 774. p.)

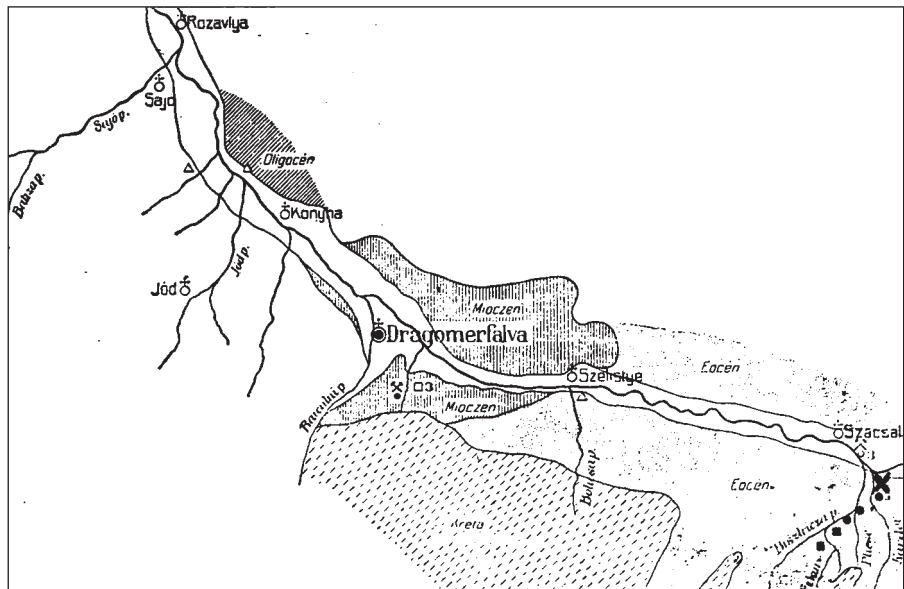
• (ad) (A szerző teljes nevét nem ismerjük): *Petróleumkutatás Máramaros megyében*

1910. július hó 20-án angol tőkepénzekből álló társaság tartozkodott hazánkban. Az angolok az Izsaszacsal község melletti petróleumforrásokat vizsgálták. A kielégítő és megnyugtató eredményű vizsgálat alapján elhatározták a petróleumforrásokra vonatkozó zárt kutatómunkák megvételét. E célból angol-magyar részvénytársaságot szándékoznak alakítani. Izsaszacsalon már 1881-től kezdve több-kevesebb sikerrel folytak kutatási munkálatok.

(BKL 1910. XLIII. évf. II. k. 244. p.)

• *Halaváts Gyula: Neogén korú üledékek Budapest környékén.*

A szerző bevezetőjében a Budapest és környéke földtani felépítését vizsgáló elődök: **F. S. Beudant** (1818, 1822), **Barra István** (1839), **dr. Szabó József** (1853, 1856, 1858, 1879), **dr. Peters Károly** (1859–57), a MÁFI önálló osztálya (1868), **Zsigmondy Vilmos** (1878) munkáiról ír. „*A neogén korú üledékek a felszínen*” c. **I. fejezetben** a Budapest környéki neogén üledékekben fellelhető földtani emeleteket tárgyalja a szerző. „*A neogén korú üledékek az altalajban. (A fúrólyukak szelvényei)*” c. **II. fejezetben** a dunabalti mélyebb részek képződményeiről kaptunk tájékoztatást. (A kutatófúrásokat Zsigmondy Béla mélyítette). A székesfőváros dunabalti részének periferiáján víznyerés céljára készített 22 fúrást



2. ábra. Az Iza völgye és Roavlya közti részének átnézeti térképe

technikai, geológiai történetének ismeretetését a Cinkota határában lévő Mátyásföld nyaralótelep (épült 1902 tavaszán) fúrt kútjainak ismertetésével fejezi be a szerző. **Halaváts Gyula** megállapítja, hogy a felszín természetes és mesterséges feltárásaiban tett tapasztalatokat összehasonlítva az artézi kutak földtani szelvényadataival, meg lehetett rajzolni a Budapest-környéki neogén korú üledékek arculatát. A tanulmány végén irodalmi összeállítás, a terület térképe és számos fúrást földtani szelvénye található.

(MÁFI Évkönyv, XVII. k. 1909–1910. 2. füzet 257–358. p.)

• **D.I.** (A szerző teljes nevét nem ismerjük): *Petróleumkutatás az Iza völgyében*

A cikk az Iza-völgyi kutatásoknak 10 éves szünet utáni folytatásáról számol be, amikor egy magyar szindikátus **J. Arthur Weis** vezetésével ismét elkezdte a kutatásokat. A fúrást a Galíciában megismert köteles ütőfúrással (ütve működő fúrási módszerrel) tervezték mélyíteni, de felkésztettek arra is, hogy szükség esetén a kötelelet rudazattal cserélhessék fel. A berendezést a **Deutsch József** által elkezdett II. sz. fúrást próbálták ki, az 596–700 m közötti szakasz fúrásnál. A munkák továbbvitelét **Deutsch** halála megakadályozta. 1909 decemberében új fúrást kezdtek el mélyíteni a Karelör és az Iza folyók összefolyásánál. A fúrást helyét a **2. ábrán** X jelöli. A cikk a fúróberendezés leírását és a fúrást mélyítésének folyamatát ismerteti, kitérve a gázkitörés esetére is. A munkálatok vezetésében az említett **J. A. Weisen** kívül **George B. Dilleg** is részt vett. A fúrást két műszakban végezték, 2 fúrómester, 2 segéd, 1 kovács, 1 gépész és 3–4 napzámos közreműködésével.

(BKL 1910. XLIII. évf. 169–177. p.)

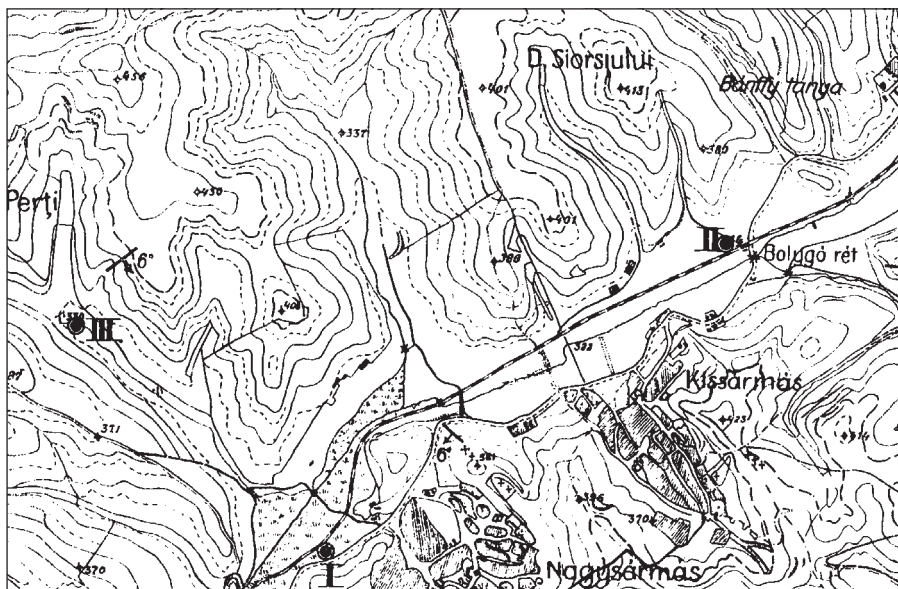
• **A kissármási gőzforrás**

A legújabb mérések alapján a 290 m mély fúrólyuk 24 óránként kb. 900 000 m³ kitünő minőségű gázt szolgáltat (a gáz metántartalma: 99,25%, a hőtartalma m³-enként: 8500–8600 kalória). A gázok értékesítése érdekében megtették a szükséges intézkedéseket. A gőzforrás megnyitása új korszakot jelent Erdély gazdasági életében. A felhasználás feltételének tanulmányozása céljából bizottság utazott Észak-Amerikába, melynek tagjai: **Hermann Miklós** selmebányai főiskolai tanár, **Vnutsko Ferenc** bányatanácsos, **Böhm Ferenc** bányamérnök és **Katona Lajos** kohómérnök voltak.

(BKL 1910. XLIII. évf. I. k. 178–179. p.)

• **Papp Károly: A kissármási gázkút Kolozs megyében**

A szerző bevezetőjében így írt: „A bányászkodás történetében gyakori eset, hogy a kutatások közben egész másra bukkannak, mint amit keresnek. Ez történt a Mezőség szívében, Kissármáson is. Itt ugyanis a magyar kincstár kálisóra kutatott, s e helyett a fúró fölgázra bukkant.” Ezt követően a mezősegi mélyfúrások előkutatásáról, Sármás vidékének „arculatáról”, a Nagysármás I. sz. és a Nagysármás III. sz. és a Kissármás II. sz. fúrások eredményeiről ír Papp Károly. (A fúrások helyszínrajza a **3. ábrán** látható.) A gázt adó Kissármás II. sz. fúrást **Thumann Henrik** hallei mélyfúró vállalkozó mélyítette, szabadeséses fúrási eljárással, **Neumayer János** gépészmérnök vezetésével, a kincstári ellenőr **Böhm Ferenc** bányamérnök volt. **Papp Károly** összefoglalójában értékeli a három fúrást eredményét, majd közli: „a Mezőségben aligha van remény petróleumra abból az okból következtetve, hogy Kissármáson köolaj



3. ábra. A sármási fúrások helyszínrajza. Mértéke: 1:40 000.

Magyarázat: I. Első számú fúrás a nagysármási vasúti állomás mellett, mélysége 627 méter; II. Második számú fúrás Kissármás határában, Veszprémy Antal birtokán, a gázt adó kút mélysége 302 m.; III. Harmadik számú fúrás Nagysármás határában, mélysége: 490 méter.

vagy kátrány nyomokat sem a gázban sem a fúrólukból kikerült mintákon nem sikerült találni.”

(Földtani Kutatás, 1910. XL. k. 5–6. füzet, 305–336. p.)

• (ad) (a szerző teljes nevét nem ismerjük): **Földgáz Orosháza**

Egy orosházi malomtulajdonos artézi kutat fúratott malmának vízzel való ellátása céljából. A 330 m mélységben feltárt víz elsősorban nagy hőmérséklete (40 °C), másodsorban vas- és kéntartalma miatt nem felelt meg a várakozásnak, ezért a tulajdonos fürdőt akart építeni a víz felhasználására. A víz mellett kiáramló meglehetősen nagy mennyiségű földgázt pedig a malomgépek hajtására akarta használni. Ez az eset is indokolja és sürgeti az Alföld mélységének alaposabb tanulmányozását.

(BKL 1910. XLIII. évf. II. k. 176. p. Az „Est”-ben megjelent értesítés alapján.)

• (av) (a szerző teljes neve ismeretlen): **Földgáz artézi kutakból**

„Csánki Bálint vásárhelyi kútfúrómester Tótkomlóson a községnek egy 315 m mélységű artézi kutat fúrt, melyből a vízzel együtt gyülekező gázok is ömlenek ki, mégpedig oly nagy mennyiségben, hogy a meggyújtott gáz állandóan ég. A különös kútnak a csodájára járnak a községbeli lakosok. A község a földgázt az építendő gőzmalomnál fogja hajtóerőül fölhasználni.”

(BKL 1910. XLIII. évf. 387. p. Az „Est”-ben megjelent értesítés alapján.)

• (Sz.) **Petróleumkutatás Kováson**

Nagybánya vidékén, a Kárpátok és a Láposi hegység által határolt medencében, Kováson egy dési előkelőségekből álló társulat kézi erővel működtetett mélyfúrással

eddig 22 m mélységet ért el homokkő, pala- és agyagos márga rétegek változatain át. Mivel a homokkő palák olajtartalmúak, a tulajdonosok a mélyfúrást modernebb berendezéssel kívánják folytatni.

(BKL 1910. XLIII. évf. II. k. 930. p. A „Jó szerencsét!”-ben megjelent tájékoztató alapján)

(Csath Béla)

KÜLFÖLDI HÍREK

Irán kiterjeszti közép-keleti befolyását

Irán továbbra is kulcsszerepet játszik Kazahsztán és Türkmenisztán olaj- és földgáz-exportjában.

A tervezett „olaj-csere” (oil swap) vezetékrendszer megépítése lehetővé teszi Irán számára, hogy a kaszpi nyersolajat közvetlenül juttassa el a déli kikötőkbe vagy feldolgozás céljából saját finomítóiba, ugyanakkor a keletkezett termékek belföldi vagy külső piacra történő szállítása is megoldódjon. 2001 januárjában megépült a rendszer első szakasza, a kaszpi-tengeri Neka kikötő és a Teherántól délre eső Ray finomító közötti távvezeték-leágazás. Az Iránon keresztül történő olajszállítás kisebb költségigényű, mint a Fekete- vagy a Földközi-tengeren keresztüli transzport. Egy 350 000 b/d szállítási kapacitás biztosításához szükséges infrastruktúra-fejlesztés 360 MUSD költségéből 240 MUSD-t irányoztak elő vezeték- és szivattyúállomások építésére, 120 MUSD-t pedig a finomítók kapacitás módosítására és a tároló-keverő üzemek bővítésére.

sére. Irán tovább kívánja növelni az „olaj-csere” vezeték-hálózatát a Kaszpi-tenger térségében 700 000 b/d kapacitásig. Az ezekre vonatkozó koncepciók és tervek elkészültek. A Türkmenisztánból 1998-ban megindított olajszállítást a Burun mezőből Nekaba 2005-ig 70 000 b/d-re, a Cheleken mezőből már 2001-ben 85 000 b/d nagyságúra kívánják növelni. Kazahsztánból 1996-ban kezdték meg az első csereszállításokat Iránba, de a nagy kén- és sótartalom miatt csak korlátozott mennyiségeket tudtak a tabrizi és a Ray-ben levő iráni finomítók fogadni. A finomítók a tervezett korszerűsítések után 337 000 b/d kazah nyersolaj fogadására lesznek képesek. Ugyanakkor korszerűsítik az Isfahanban és Arakban levő finomítókat is. A két ország megállapodása szerint a szállított mennyiséget 2006-ig folyamatosan 120 000 b/d-re növelik. Ehhez Kazahsztán-nak valószínűleg távvezeteket kell építenie. A feldolgozott kazah kőolaj egy része saját fogyasztásra kerül, a többit a Perzsa-öbölön keresztül értékesítik. Irán két új kikötőt is épít a Kaszpi-tengeren.

A cserekoncepció nemcsak az olajra vonatkozik. Tárgyalások folynak arról, hogy Türkmenisztán 2003-ban 5 Mrd m³/év földgázt fog szállítani Iránnak. Irán az összes türkmén gázt belföldi fogyasztásra használja fel, és a földgázért részben olajjal fizet.

Oil and Gas Journal

Relatív permeabilitás becslésére szolgáló új egyenletek

M. Khairy (Szaúd Arábia) a víz-olaj és a gáz-olaj rendszerek relatív permeabilitási görbéinek számítására általa kidolgozott új egyenleteket ismerteti. Az egyiptomi homokkörendszerekhez kifejlesztett egyenletek jó egyezőséget mutattak a laboratóriumi adatokkal, és a szerző szerint jól alkalmazhatók a világ más régióiban is.

Oil and Gas Journal

Új eljárás a nehézolaj-termelés gazdaságosságának növelésére

Petro Pereira és társai tanulmányukban a venezuelai nehézolajok kezelésére kidolgozott ún. „aqua-konverziós” eljárást ismertetik, mely lényegében termikus katalitikus krakkoláson alapuló technológia. A technológiai folyamat közlésén túlmenően más, eddig alkalmazott lehetséges eljárásokkal (pl. viszkozitástöréssel, koksizálással) való összehasonlításokat, kihozatali arányokat (benzin, középdesztillátum, vákuum-gázolaj, maradék), valamint gazdasági számításokat is közölnek. 290 MUSD beruházási költségigényű, 4 kezelő üzem létesítésével Venezuela nehézolaj-termelése 2009-re a jelenlegi termelés mintegy négyszeresére, 500 000 b/d fölé növelhető. Ezáltal a venezuelai

nemzeti olajtársaság (PDVSA) a teljes olajtermelését 2009-re 5,2 Mb/d-re növelheti. Az értékelésből kitűnik, hogy az első „aqua-konverziós” üzem – összehasonlítva a könnyű olajjal való hígítási módszerrel – 10%-kal gazdaságosabb.

Oil and Gas Journal

Új szigetelő, burkoló rendszer tartályokhoz

Az acélfalú és betonlajzatú tartályok számára az USA-ban kifejlesztett VA 9300 jelű vinil-észter bázisú, üvegpehely rendszer és az Iraseal 200 jelű polikarbamid spray kémiai és mechanikai védelmet, valamint flexibilis illesztést biztosít a betonlajzatú tartályok számára. Mindkét rendszer alkalmazható külön és kombinálva is.

Az új típusú VE 9300 vinil-észter ellenálló a savakkal, oldószerekkel, valamint a vegyioldatokkal szemben, a bevonatban levő nagy átmérőjű üvegpehelyek a vízállóságot biztosítják.

Oil and Gas Journal

A MOL munkacsoportjának a jemeni olajkutatással kapcsolatos vizsgálata

Dr. **Csató Kálmán** és szerzőtársai egy 7 oldal terjedelmű cikkben ismertetik az 1996–2000 között, szeizmikus és geokémiai felmérések alapján készített modellvizsgálatok eredményeit. A vizsgálatok két nagyobb medencében két jelentős szénhidrogén-tárolót mutattak ki. A cikk a részletes elemzés után összefoglalójában javaslatokat ad a jövőben végzendő kutatásokra, a lehetséges

Prognózisok a világ olajszükségletére, ill. -ellátására vonatkozóan

	Olajszükséglet, Mb/d			
	2010-ben		2020-ban	
	WEO*	OWEM**	WEO*	OWEM**
OECD***	15,7	20,2	13,1	16,9
Észak-Amerika	9,9	13,9	9,0	13,2
Nyugat-Európa	5,2	5,7	3,5	3,3
OECD Csendes-óceán térsége	0,6	0,6	0,5	0,4
Egykori Szovjetunió	10,3	9,8	12,3	10,5
Kína	3,0	3,5	2,6	3,6
Egyéb (nem OPEC)	17,9	12,9	18,1	14,7
Összes nem OPEC:	46,9	46,4	46,1	45,7
OPEC	44,1	39,6	61,8	51,2
Feldolgozási növekmény	2,2	1,9	2,6	2,1
Nemkonvencionális olaj	2,7	–	4,2	–
Mindösszesen:	95,9	87,9	114,7	99,0

*Az IEA „World Energy Outlook” című becslése szerint

** Az OPEC „World Energy Model” című becslése szerint

*** Az OWEM becslése szerint Mexikót is beleértve, a WEO szerint pedig nem.

Látható, hogy ezek az előrejelzések elég optimisták, és hogy az OWEM a későbbi időszak megítélésében sokkal óvatosabb.

Oil and Gas Journal

kutatási területekre, ill. a reményteljes mélybeli szerkezetekre vonatkozóan is.

Oil and Gas Journal

Csökken a kőolajtermékek forgalma Ausztriában

Ausztriában 2000-ben 5%-kal csökkent a kőolajtermékek forgalma. A kőolajtermékek fogyasztása 10,2 Mt/év szintre esett vissza. A fogyasztás terén igen eltérő volt a kép: a dízel- és a repülőgép-hajtóanyagok esetében 7-9%-os növekedés, az Ottomotorok hajtóanyagainál 4%-os csökkenés, a fűtőolaj esetében 19%-os csökkenés volt tapasztalható. Az osztrák hivatalos közlemények szerint Ausztria primerenergia-fogyasztása 1-2%-kal csökkent. Átmenetileg mérséklődött a kőolajtermékek és a földgáz fogyasztása is. (A földgázfogyasztás 2000-ben mintegy 5%-kal csökkent, és 7,3 Mrd m³ szintet ért el.) A kalorikus erőművekkel szembeni igény 13%-kal csökkent.

Erdöl, Erdgas, Kohle

Sikeres nitrogénbesajtolás Mexikóban

A Pemex társaság a mexikói Cantarell mezőben 34 Mm³/d kapacitású nitrogénbesajtoló üzem épített az olajtermelés növelése érdekében. Ez egyben a világ legnagyobb nitrogén-előállító üzeme is, mellyel 6 éven belül 1 Mb/d-ről 1,8 Mb/d-re kívánják növelni az olajtermelést. A 2000. május 19-én megkezdett nitrogénbesajtolást követő hat hónap elteltével pozitív eredmények mutatkoztak, emelkedni kezdett az olajtermelő kutatás talp- és kútféjnyomása. 2000. december

11-e után már elérték a teljes tervezett besajtolási kapacitást. A projekt célja, hogy a ténylegesen kitermelhető készleteket mintegy 2,5 Mrd barrel olajegyenértékkel növelje. Az eddigi kedvező tapasztalatok alapján e célkitűzés várhatóan teljesül.

Oil and Gas Journal

Bitumen és nehézolaj kinyerési hatásfokának növelése gőzzel

A kanadai Athabasca tartományban négy, a gőzzel segített gravitációs lecsapolási (Steam assisted gravity drainage = SAGD) rendszer kialakítását kezdték meg, és további kettő tervezése folyik. A projekt a bitumen kitermelésénél 50%-nál nagyobb kizozattal biztosít, kútpáronként csaknem 1000 b/d kizozattal. Kisebb projektek megvalósítását tervezik Cold Lake, és Lloydminster térségében is. A leművelési eljárás költségeinek mérséklése érdekében a gőzmennyiség egy részének más energiaforrással való helyettesítésével is foglalkoznak. Például a gőz és áram együttes (kogenerációs) alkalmazásával, a gőz és gáz kombinált alkalmazásával (Steam and gas push = SAGP), vagy a gőz- ill. pára kivonás (Vapor extraction = VAPEX) módszerével. Tervezik a hővisszanyerés korszerűsítését is. Ezeknek az eljárásoknak az alkalmazásával csökken az olaj viszkozitása, és az olaj a tároló alján telepített vízszintes fúrásokon át gravitációs lecsapolással kitermelhető. A kiürült pórusok a SAGD-folyamatban gázzal és gőzzel, a SAGP-folyamatban gőzzel és nem kondenzálódó gázzal, a VAPEX-eljárásban pedig hígító párával, valamint nem kondenzálódó gázzal töltődnek fel. Kanadában négy éves üzemeltetés után a bevitt hőenergia következő arányú eloszlását tapasztalták: a termelt olajban 6%, a kitermelt vízben 32,5%, a gőzkamrákban 24,7%, a kamrák körül 19,2%, a fedőrétegben 17,5%. A kitermelt folyadékban levő 38,5% hő egy részét újra fel lehet használni a folyamatokban. A SAGD-eljárással kitermelt olaj költsége (fűtőanyag nélkül) kevesebb, mint 10 USD/b. A fűtőanyag költsége 2830–3400 m³/b mennyiségre vonatkoztatva: 1,0–1,2 Mcf/b.

Oil and Gas Journal

Turkovich Gy.

KÖZLEMÉNY

A Petroltraining Alapítvány a részére felajánlott 1999. évi személyi jövedelemadó 1%-ának maradványösszegét, 2998 Ft-ot, – az Alapítvány Kuratóriumának döntése értelmében – főiskolai és egyetemi hallgatók tandíjtámogatására fordítja.

A Petroltraining Alapítvány Kuratóriuma



Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület

a soron következő,

90. KÜLDÖTTGYŰLÉSÉT

2001. november 8-án, 10 órakor tartja.

A küldöttgyűlés helyszíne

Budapest, Kossuth Lajos tér 6–8. (MTESZ-székház)
I. emeleti kongresszusi terem

Napirend

1. Elnöki megnyitó
2. Megemlékezés Debreczeni Mártonról
3. Főtitkári beszámoló, közhasznúsági jelentés
4. Az ellenőrző bizottság beszámolója
5. Hozzászólások, indítványok
6. Az ellenőrző bizottság elnökének és tagjának megválasztása
7. Kitüntetések átadása
8. Határozatok

Az érdeklődők számára – a regisztráláskor történő jelentkezés alapján – 13.30-kor lehetőség van a Szent Korona és a Parlament csoportos megtekintésére.

Ha a küldöttgyűlés a fent meghirdetett időpontban határozatképtelen, akkor a fenti helyen és a megadott napirend szerint a küldöttgyűlést az OMBKE elnöke 2001. november 8-án 10 óra 30 percre ismételten összehívja.

A küldöttgyűlés nyilvános, a küldöttek szavazati joggal, az egyesület többi tagja (egyéni és jogi tagok) tanácskozási joggal vehetnek részt rajta.

Az egyesület ügyrendje szerint „a küldöttgyűlés csak olyan indítványról hoz határozatot, melyet a küldöttgyűlés határozati jogú tagjai a küldöttgyűlés megkezdése előtt írásban kézhez kapnak”.

Ezért a határozatot igénylő indítványokat az OMBKE titkárságára kérjük írásban eljuttatni.

Az OMBKE választmánya